บทที่ 4

นโยบายต่างประเทศลาวต่อจีนด้านเศรษฐกิจ ค.ศ. 1992-2008

ลาวกับจีนได้มีการค้าขายกันมาช้านาน เพราะทั้งสองประเทศมีพรมแดนติดต่อกัน แต่เนื่องจากปัญหาทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่เวียดนามรุกรานและยึดครองกัมพูชา และการที่จีนทำสงครามสั่งสอนเวียดนาม และจากการที่ลาวมีความใกล้ชิดกับเวียดนามได้ทำให้การค้าของทั้งสองประเทศได้ลดลง แต่หลังจากที่เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไปความสัมพันธ์ลาว-จีนเป็นปกติใน ค.ศ. 1989 ได้ทำให้การค้าขายของสองประเทศเป็นปกติอีกครั้ง เพราะฉะนั้นในบทนี้จะมาศึกษาวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศด้านเศรษฐกิจของลาวต่อจีน

ในบทที่ 4 นี้จะได้แบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ (1) นโยบายต่างประเทศของลาว และความสัมพันธ์ลาว-จีนด้านเศรษฐกิจ ค.ศ. 1992-2008 (2) การค้าระหว่างลาวกับจีน และการลงทุนของจีนในลาว (3) การให้ความช่วยเหลือของจีนต่อลาว (4) วิกฤตการณ์เศรษฐกิจเอเชีย ค.ศ. 1997 และผลกระทบต่อความสัมพันธ์ลาว-จีน และ (5) ความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub-region - GMS) และบทบาทของจีน

นโยบายต่างประเทศของลาว และความสัมพันธ์ลาว-จีนด้านเศรษฐกิจ ค.ศ. 1992-2008

การต่างประเทศของลาวนั้น ลาวได้เปิดกว้างความสัมพันธ์ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจกับต่างประเทศ และองค์กรต่าง ๆ เพื่อดึงดูดการลงทุน เทคนิค-เทคโนโลยี และบทเรียนต่าง ๆ เข้าในการพัฒนาประเทศ สำหรับนโยบายด้านเศรษฐกิจของลาวต่อจีนนั้น ลาวได้ยึดมั่นในความร่วมมือรอบด้านกับจีนให้มีความแน่นแฟ้น โดยยึดการทูตติดพันกับความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ นโยบายต่างประเทศของลาวต่อจีนนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกัน[1] โดยลาวมีความต้องการการลงทุนจากจีน โครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยี และสินค้าราคาถูกจากจีน ลาวได้ยึดเอา

[1] เอกสารราชการของลาว, กองประชุมใหญ่ครั้งที่ 7 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว, 12-14 มีนาคม, 2001. น. 83

จีนเป็นแบบอย่างในการพัฒนาเศรษฐกิจของลาว เห็นได้จากการประชุมใหญ่ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวครั้งที่ 8 เมื่อเดือนมีนาคม 2006 ที่มีใจความสำคัญตอนหนึ่งได้กล่าวว่า “การพัฒนาเศรษฐกิจของจีนนั้นได้กำหนดไว้ว่า ต้องได้ใช้เวลาหลายสิบชั่วคนจีนจึงจะมีสังคมนิยมที่แท้จริง ดังนั้น แน่นอนว่า ลาวจะต้องใช้เวลายาวนานกว่านั้น”[2]

เพื่อปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของลาวให้มีความเจริญเติบโต โดยเฉพาะความร่วมมือกับจีน ลาวได้กำหนดทิดทางนโยบายความร่วมมือให้รวดเร็ว เหมาะสม และมีประสิทธิผล ลาวได้มีนโยบายคุ้มครอง-ส่งเสริม และยกระดับบริษัทในประเทศให้มีความสามารถเข้าสู่แวดวงธุรกิจสากลได้ สามารถแข่งขัน หรือร่วมมือกับบริษัทต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิผล[3]

นโยบายเศรษฐกิจของลาวต่อจีนจะเห็นได้ชัดในคำกล่าวของท่านประธานไกสอน พมวิหาน ในการเยือนจีนอย่างเป็นทางการใน ค.ศ. 1992 การเยือนครั้งนี้ ท่านไกสอน พมวิหาน มีโอกาสไปเยือนหนานไห่ มณฑลกวางเจา โดยท่านได้กล่าวสุนทรพจน์ที่มีใจความสำคัญตอนหนึ่งว่า “การพัฒนาเศรษฐกิจเมืองหนานไห่จะเป็นบทเรียนอันประเสริฐแก่ลาว และเป็นผลดีสำหรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ และการขยายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับต่างประเทศของลาวที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน”[4] สุนทรพจน์ดังกล่าวนี้มิได้เป็นเพียงรูปธรรมที่อธิบายถึงพัฒนาการของสัมพันธภาพเวียงจันทน์-ปักกิ่งเท่านั้น แต่ยังทำให้เข้าใจได้ว่านับแต่นี้ไปจีนจะกลายเป็น “แบบอย่าง” ในการพัฒนาเศรษฐกิจภายใต้ระบบการเมืองพรรคเดียวของประเทศสังคมนิยมเล็ก ๆ เช่น ลาว

นอกจากนี้ การเยือนจีนอย่างเป็นทางการของท่านจูมมาลี ไชยะสอน ประธานประเทศลาว ในวันที่ 26 มิถุนายน ถึงวันที่ 2 กรกฎาคม 2006 ท่านจูมมาลี ไชยะสอน ได้ให้สัมภาษณ์ต่อนักข่าววิทยุกระจายเสียงสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ปักกิ่งว่า “ลาวและจีนเป็นสองประเทศที่มีอุดมการณ์เหมือนกัน สองพรรคสองรัฐ และประชาชนสองชาติลาว-จีนได้มีความสัมพันธ์พื้นฐานอย่างมิตรสหาย พี่ น้อง ที่เป็นมูลเชื้ออันดีงานมาเป็นเวลานาน พรรค รัฐ และประชาชนลาว

---

[2] เอกสารราชการของลาว, กองประชุมใหญ่ครั้งที่ 8 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว, มีนาคม, 2006. น. 37

[3] เอกสารราชการของลาว, กองประชุมใหญ่ครั้งที่ 7 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว, น. 39

[4] มานะ มาลาเพชร. “ลาว” ใน ปราณี ทิพย์รัตน (บก.) เอเชียรายปี 1993, (สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), น. 148

ตลอดเวลายังคงจดจำ และรู้บุญคุณอย่างลึกซึ้งต่อ พรรค รัฐ และประชาชนจีน ที่ให้ความอุ้มชูช่วยเหลืออันใหญ่หลวงต่อภารกิจการปฏิวัติของลาวในระยะแห่งการต่อสู้กู้ชาติในอดีตก็คือระยะแห่งการปกปักรักษา และสร้างสาประเทศชาติ ในปัจจุบัน" พวกข้าพเจ้ามีความ "ยินดี และภาคภูมิใจอย่างยิ่งที่เห็นความสัมพันธ์ลาว-จีนได้รับการขยายตัวอย่างรอบด้าน ลึกซึ้ง และปรากฏผลเป็นจริง"[5]

สำหรับด้านเศรษฐกิจนั้น ท่านจูมมาลี ไชยะสอน ได้กล่าวถึงความร่วมมือด้านเศรษฐกิจที่สำคัญตอนหนึ่งว่า "ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ และการค้าลาว-จีนมีการขยายตัวอย่างมาก เป็นต้น ในระยะหลังมานี้เห็นว่ามีปัจจัยใหม่ที่น่าส่งเสริมเกิดขึ้น บรรดานักธุรกิจใหญ่ ๆ ของจีน ได้ให้ความสนใจและไปร่วมลงทุนในลาวมากขึ้น " ท่านยังได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า "พรรค รัฐ และประชาชนลาวของพวกข้าพเจ้ายามใดก็ถือเอา พรรค รัฐ และประชาชนจีน เป็นเพื่อนมิตร ยุทธศาสตร์ที่สนิทสนม และไว้เนื้อเชื่อใจของกันและกัน" นอกจากนี้ ท่านยังได้กล่าวย้ำว่า สปป. ลาว "ตลอดเวลาได้ถือเอาจีนเป็นประเทศคู่ร่วมอุดมการณ์ที่สนิทสนม และไว้เนื้อเชื่อใจของตน พวกข้าพเจ้าถือเอาความร่วมมือลาว-จีนเป็นแรงผลักดันแก่พวกข้าพเจ้า โดยเฉพาะความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ พวกข้าพเจ้าหวังว่าจีนจะสืบต่อให้ความร่วมมือช่วยเหลือแก่ลาว เพื่อให้ลาวและจีนมีความเข้มแข็ง และความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจร่วมกัน"[6] จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ลาวได้ให้ความสำคัญแก่จีนเป็นอย่างมาก และยึดเอาจีนเป็นแบบอย่างในการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม ดังจะเห็นได้จากมูลค้าการค้า และการลงทุนของจีนในลาวได้เพิ่มประมาณมากขึ้นในแต่ละปี ซึ่งการค้าลาว-จีนใน ค.ศ. 1997 มีเพียง 28 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นเป็น 420 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ใน ค.ศ. 2008 สำหรับด้านการลงทุนของจีนในลาวนับตั้งแต่ ค.ศ. 2000 - กันยายน 2008 มีจำนวนกว่าพันล้านเหรียญสหรัฐฯ[7] ซึ่งได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนของจีนในลาวใน ค.ศ. 1989-1996 มีเพียง 39 ล้านเหรียญสหรัฐฯ[8]

---

[5] Vientiane Time Newspaper, ฉบับวันที่ 1 กรกฎาคม 2006, p. 1, 5

[6] Ibid., p. 5

[7] กรมส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนภายในและต่างประเทศ, กระทรวงแผนการและความร่วมมือ

[8] คณะกรรมการคุ้มครองการลงทุนจากต่างประเทศลาว (FIMC) อ้างใน อุกฤษฎ์ ปัทมานันท์, อาเซียนใหม่ (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), น. 145

ความสัมพันธ์ลาว-จีนด้านเศรษฐกิจ ค.ศ. 1992-2008

หลังจากความสัมพันธ์ลาว-จีนได้รับการรื้อฟื้นให้เป็นปกติใน ค.ศ. 1989 นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาความสัมพันธ์และความร่วมมือลาว-จีนได้มีก้าวกระโดดใหม่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ[9] โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจนั้นทั้งสองฝ่ายได้มีการลงนามความร่วมมือทางด้านการค้าและการลงทุนหลายฉบับ โดยใน ค.ศ. 1992 ท่านไกสอน พมวิหาน ได้เดินทางเยือนจีน และลงนามในเอกสารสำคัญว่าด้วยความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ ข้อตกลงปักปันชายแดน ข้อตกลงขยายการค้าชายแดน วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ข่าวสารและวัฒนธรรม โดยจีนตกลงเสนอเงินกู้แบบไม่มีดอกเบี้ยจำนวน 30 ล้านหยวน[10]

นโยบายฟื้นฟูความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านของลาว นอกจากจะเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันแล้ว ยังเปิดโอกาสให้ลาวมีสภาวะแห่งสันติภาพ อันเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ขณะเดียวกันความช่วยเหลือซึ่งเคยได้รับและถูกตัดทอนไปภายหลังจากการล่มสลายของรัฐสังคมนิยมในสหภาพโซเวียตและยุโรปตะวันออก ได้ถูกแทนที่โดยความช่วยเหลือจากประเทศเพื่อนบ้าน และมิตรประเทศต่าง ๆ ในโลก สำหรับด้านเศรษฐกิจ-การค้ากับจีนนั้นลาวได้เสริมขยายความสัมพันธ์ในลักษณะของความร่วมมือกับจีนมากขึ้น โดยจะเห็นได้จากการแถลงต่อที่ประชุมการค้าประจำ ค.ศ. 1993 ของท่าน สมประดิด วอระสาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการค้า ว่าใน ค.ศ. 1994 รัฐบาลได้วางนโยบายสร้างความสัมพันธ์ และร่วมมืออย่างชัดเจนโดยเฉพาะกับจีน เวียดนาม ไทย และกัมพูชา[11]

หลังจากการปักปันพรมแดนระหว่างกันผ่านไปด้วยดีเมื่อ ค.ศ. 1993 ความสัมพันธ์ลาว-จีนได้พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งในระดับท้องถิ่นและรัฐบาล ซึ่งได้ทำให้สินค้าอุปโภคบริโภคราคาถูกจากจีนเริ่มหลั่งไหลทะลักเข้าสู่ลาวเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในขณะเดียวกันสินค้าประเภทครุภัณฑ์และยุทธภัณฑ์และอาวุธจีน ก็เริ่มเข้าแทนสินค้าประเภทเดียวกันจากรัสเซียในกองทัพ

---

[9] ความสัมพันธ์และความร่วมมือลาว-จีน (กระทรวงการต่างประเทศลาว กรมเอเชียแปรซิฟิก), พฤษภาคม 2008

[10] Viliam Phraxayavonh , History of Aid to Laos Motivations and Impacts. (Chiang Mai: Mekong Press, 2009), p. 202.

[11] มานะ มาลาเพชร, “ลาว” ใน ปราณี ทิพย์รัตน (บก.) เอเชียรายปี 1994, (สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), น. 148-150.

ประชาชนลาว รวมไปถึงการอนุญาตให้แรงงานจีนทั้งในระดับผู้ชำนาญการ ช่างเทคนิค และระดับใช้แรงงานเข้ามาในลาวมากขึ้นกว่าแสนคนนับแต่ ค.ศ. 1989 จนถึง ค.ศ. 1994 ซึ่งแรงงานจีนเหล่านี้ นอกจากจะเข้ามาในลักษณะของโครงการความร่วมมือด้านการเกษตร-ป่าไม้-ปศุสัตว์ และการศึกษาวรรณกรรม-ประวัติศาสตร์-วัฒนธรรมที่ทางการจีนให้ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลลาวแล้ว ยังเป็นแรงงานที่เข้ามาในรูปของบริษัทผู้รับเหมาหรือได้รับสัมปทานในโครงการต่างๆ ในลาว เช่น โรงแรม ถนน คลองชลประทาน โรงงานปูนซีเมนต์วังเวียง เฉพาะอย่างยิ่งโครงการสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังงานน้ำ ขนาด 1,500 เมกะวัตต์ ที่แขวงอุดมไซ หรือที่เรียกว่าเขื่อนน้ำก่อที่จีนได้รับสัมปทานจากการไฟฟ้าลาวเพื่อดำเนินการก่อสร้างให้เสร็จภายใน ค.ศ. 1997[12] สิ่งที่สำคัญก็คือในเดือนตุลาคม 1993 รัฐบาลลาวได้ตกลงให้บริษัทไชนาแทรแวลเซอร์วิสของรัฐบาลจีนเข้ามาบริหารงานสายการบินแห่งชาติของลาว (Laos Aviation International) และ ค.ศ. 1995 จีนได้เปิดสายการบินหยุนนานแอร์เวย์ ซึ่งเป็นสายการบินที่เชื่อมทั้งภายในและต่างประเทศ

ความสัมพันธ์ที่พัฒนาดีขึ้นได้ทำให้ทั้งสองฝ่ายลงนามการขนส่งสินค้าและเส้นทางคมนาคมผ่านเส้นทางบ่อเต็น-โปฮั่น ในเดือนพฤษภาคม 1995 ซึ่งเส้นทางนี้เชื่อมระหว่างลาวและจีน จากหลวงน้ำทา อุดมไซ ในลาว กับเชียงรุ่งในหยุนนานของจีน โดยมีความยาวประมาณ 500 กิโลเมตร เดิมเส้นทางนี้ใช้ค้าขายระหว่างลาวกับจีนแบบไม่เป็นทางการมานานแล้ว โดยใน ค.ศ. 1995 จีนได้ซื้อสินค้าจากลาวร้อยละ 5 ของปริมาณสินค้าออกทั้งหมดของลาว และลาวซื้อสินค้าจากจีนร้อยละ 11 ของปริมาณสินค้านำเข้าของลาว[13] ตัวเลขนี้ยังไม่นับรวมการค้าที่ผิดกฎหมาย แต่ก็ชี้ให้เห็นถึงการขยายตัวทางการค้าของลาวกับจีน และที่สำคัญคือเส้นทางนี้เป็นประตูผ่านนำสินค้าจากจีนไปยังประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนั้น ในเดือนกุมภาพันธ์ 1996 ลาวและจีน ได้ทำพิธีเปิดถนนบริเวณจุดผ่านแดนบ่อหวาน (Mohan) แคว้นสิบสองปันนาอย่างเป็นทางการ เพื่อส่งเสริมการค้าขายบริเวณชายแดนด้านนี้ให้ขยายตัวยิ่งขึ้น การเปิดถนนครั้งนี้เป็นไปตามข้อตกลง ค.ศ. 1995 ระหว่างมณฑลหยุนนานของจีน และแขวงหลวงน้ำทาของลาว จุดที่มีการค้าขายห่างจากชายแดนลาว 300 กม. เป็นสินค้าประเภท แบตเตอรี่ แป้งขนมปัง

---

[12] ทรงฤทธิ์ โพนเงิน, “ลาว” ใน อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์ และวัชรินทร์ ยงศิริ (บก.) เอเชียรายปี 1995 (สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), น. 141.

[13] บงกช หงส์คำมี, “ลาว” ใน อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์ และ วัชรินทร์ ยงศิริ (บก.) เอเชียรายปี 1996 (สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), น. 200-201.

กระดาษชำระ อาหารกระป๋อง ชา เคมี แต่มีอุปสรรคบางประการในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนไม่ดี โดยเฉพาะฤดูฝน นอกจากนั้น ลาวยังเตรียมยกฐานะด่านหัวของแขวงหลวงน้ำทาเป็นด่านสากล พร้อมเปิดเส้นทางสามเหลี่ยมทองคำเป็นเส้นทางเศรษฐกิจสายใหม่เชื่อมจีน-ลาว-พม่า สิ่งที่สำคัญก็คือ ลาวและจีนได้ร่วมมือในการพัฒนาชายแดน รัฐบาลลาวได้ลงนามในสัญญาความเข้าใจกับ China International Tourist Service (CITS) ซึ่งเป็นบริษัทท่องเที่ยวระหว่างประเทศเพียงรายเดียวของจีนที่ได้รับสิทธินำคนจีนผ่านลาวได้โดยไม่ต้องแวะไทย และมีสิทธิการันตีนักท่องเที่ยวได้ ขณะเดียวกันทางหยุนนานกำลังพัฒนาเมืองชายแดนที่ติดต่อกับลาวและพม่าเพื่อให้เป็นเมืองการค้าและการท่องเที่ยวชายแดน โดยขณะนี้กำลังก่อสร้างอาคารร้านค้าและโรงแรมที่เมืองลวง หรือต้า เหมิ่ง หลุง (Da Meng Long) ทางตอนใต้ของสิบสองปันนาติดต่อกับเมืองต้าลั่ว ได้ใช้งบประมาณ 50 ล้านหยวน และที่หมู่บ้านบ่อหวาน (Mohan) อำเภอเมืองล่า (Mengla) แคว้นสิบสองปันนาที่ติดกับด่านบ่อเต็น แขวงหลวงน้ำทาของลาว[14]

ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจลาว-จีนได้รับการพัฒนาขึ้นสู่จุดสูงสุดเมื่อรัฐบาลทั้งสองประเทศได้ทำความตกลงว่าด้วยการก่อตั้งคณะกรรมาธิการร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ-การค้า และเทคโนโลยีลาว-จีน ในวันที่ 11 มิถุนายน 1997[15] สิ่งนี้ได้เป็นสัญญาณใหม่ในความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจระหว่างลาว-จีน เพราะนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา คณะกรรมาธิการดังกล่าวได้ทำหน้าที่หลักในการให้คำปรึกษาหลายด้านทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การค้า และเทคโนโลยี และโครงการความร่วมมือระหว่างสองประเทศ นอกจากนี้ยังได้แต่งตั้งคณะผู้แทนไปเยือนกัน เพื่อแลกเปลี่ยนถ่ายทอดบทเรียน และข้อมูลข่าวสาร การก่อตั้งคณะกรรมการดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อเสริมขยายสายสัมพันธ์มิตรภาพ และความร่วมมือที่มีมูลเชื้อระหว่างสองประเทศ ส่งเสริมความร่วมมือด้านเศรษฐกิจการค้า และเทคโนโลยี บนพื้นฐานความเสมอภาคต่างฝ่ายต่างได้รับผลประโยชน์ โดยประธานคณะกรรมาธิการของแต่ละฝ่ายจะต้องมีตำแหน่งขั้นรองรัฐมนตรี[16]

---

[14] บงกช หงส์คำมี, “ลาว” ใน อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์ และ วัชรินทร์ ยงศิริ (บก.) เอเชียรายปี 1997, (สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), น. 156.

[15] ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน “สัญญาว่าด้วยการสร้างตั้งคณะกรรมาธิการ ร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การค้า และเทคโนโลยีระหว่างรัฐบาล สปป.ลาว และรัฐบาลจีน”

[16] “สัญญาว่าด้วยการสร้างตั้งคณะกรรมาธิการ ร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การค้า และเทคโนโลยีระหว่างรัฐบาล สปป.ลาว และรัฐบาลจีน”

วิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ค.ศ. 1997 เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของความร่วมมือด้านเศรษฐกิจลาว-จีน เนื่องจากในระยะวิกฤตเศรษฐกิจนั้นลาวไม่อาจจะแสวงหาความร่วมมือ และขอความช่วยเหลือใด ๆ จากประเทศเพื่อนบ้านอย่างไทยและอาเซียนได้มาก[17] จีนเป็นประเทศที่ให้ความช่วยเหลือที่สำคัญแก่ลาวมากที่สุดในยุคที่ลาวเผชิญกับปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ[18] จีนได้ให้เงินกู้แก่ลาวโดยไม่คิดดอกเบี้ยเพื่อพยุงค่าเงินกีบของลาวเป็นมูลค่ารวม 10 ล้านหยวน หรือประมาณ 1.21 ล้านเหรียญสหรัฐฯ[19] ส่วนลาวอนุญาตให้บริษัทก่อสร้างของจีนเข้ามาประมูลงานก่อสร้างต่าง ๆ ในภาคเหนือของลาวได้[20] สำหรับมาตรการพยุงค่าเงินกีบให้มีเสถียรภาพนั้น รัฐบาลลาวได้รับความช่วยเหลือจากจีนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกองทุนสำรองเงินตราต่างประเทศให้อยู่ในระดับ 112.69 ล้านเหรียญสหรัฐฯ[21] ซึ่งทำให้รัฐบาลมีศักยภาพในการปกป้องค่าเงินกีบได้ดีขึ้น พร้อมกันนั้นในเดือนตุลาคม 1997 รองนายกรัฐมนตรีจีน อู๋ ปางกั๋ว (Wu Bangguo) ได้เดินทางเยือนลาว โดยจีนตกลงที่จะให้เงินกู้ระยะยาวแก่ลาวจำนวน 12 ล้านเหรียญสหรัฐฯ สำหรับสร้างโรงงานซีเมนต์[22] วิกฤตเศรษฐกิจเอเชียได้ทำให้ลาวชะลอการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ การผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคเพื่อทดแทนการนำเข้าและการกระจายการพึ่งพาทางการค้า และการลงทุนจากเดิมที่เคยขึ้นอยู่กับไทย ประเทศอาเซียนและเกาหลีใต้ออกไปหาคู่ปฏิสัมพันธ์อื่น ๆ ที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบสังคมนิยมร่วมกับลาว คือ จีน และเวียดนาม

---

[17] สุรชัย ศิริไกร, “นโยบายต่างประเทศลาว” ใน สีดา สอนศรี (บรรณาธิการ) เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: นโยบายต่างประเทศหลังวิกฤตเศรษฐกิจ (ค.ศ. 1997-2006). (พระนคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2006), น. 370.

[18] Laos: Asia 2001 Year Book, p. 148.

[19] Laos: Asia 2000, Yearbook, p. 150.

[20] Berlit Lintner, “Laos: Signs of Unrest,” Southeast Asian Affairs 2001, (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2001), p. 184.

[21] สุนัย ผาสุก, ลาว” ใน อุกฤษฎ์ ปัทมานันท์ และ วัชรินทร์ ยงศิริ (บก.) เอเชียรายปี 2000, (สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2000), น. 176.

[22] Nick J. Freeman, “Laos: No Safe Haven from the Regional Tumult,” Southeast Asian Affairs 1998. (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies,1998), p. 154.

อย่างที่กล่าวไปแล้วว่าหลังจากวิกฤติเศรษฐกิจลาวไม่ได้รับความช่วยเหลือจากประเทศเพื่อนบ้านมากนัก จึงทำให้ลาวให้ความสำคัญกับประเทศที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกันคือ จีนและเวียดนามในฐานะที่เป็น “มิตรแท้” ขณะที่ไทยและอาเซียนอื่น ๆ สูญเสียฐานะการเป็นแรงกระตุ้นให้ลาวมีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ จีนได้มอบความช่วยเหลือต่าง ๆ ให้แก่ลาว นอกจากนั้น การเยือนจีนของท่าน พล .อ สีสะหวาด แก้วบุนพัน นายกรัฐมนตรี ในเดือนมกราคม 1999 นำไปสู่การบรรลุข้อตกลงทวิภาคีเกี่ยวกับความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนา กฎหมาย (การปราบปรามอาชญากรรมข้ามประเทศ) และการศึกษา รวมทั้งการเสนอเงื่อนไขเงินกู้แบบ “มิตรภาพ” ให้แก่ลาว

ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นเช่นนี้ทำให้พลเอกสีสะหวาด แก้วบุนพัน นายกรัฐมนตรี ประกาศนโยบายที่จะส่งเสริมการค้ากับจีนทั้งในส่วนที่เป็นการค้าตามปกติ และการค้าแบบต่างตอบแทนหรือการแลกเปลี่ยนสินค้ากับจีนเพื่อลดการพึ่งพิงและการเสียดุลชำระเงินทางการค้าต่อไทย นโยบายดังกล่าวทำให้ปริมาณการค้าลาว-ไทยใน ค.ศ. 1999 ลดลงทันทีร้อยละ 11.2 จาก ค.ศ. 1998 และเป็นครั้งแรกในรอบ 10 ปีที่ปริมาณการค้าของสองประเทศได้ลดลงทั้งปริมาณและมูลค่า แต่ในขณะเดียวกันการค้ากับจีนกลับขยายตัวมากขึ้น นอกจากนั้นการค้าลาว-จีนยังจะเป็นผลดีต่อนโยบายควบคุมปริมาณเงินสำรองต่างประเทศ และการพยุงค่าเงินกีบอีกด้วย เนื่องจากจีนรับปากจะใช้เงินกีบในการติดต่อค้าขายกับลาว[23]

ลาวและจีนมีความปรารถนาที่จะเพิ่มปริมาณการค้า การลงทุนให้เพิ่มมากขึ้น โดยในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2002 ท่านบุนยัง วอละจิด นายกรัฐมนตรีลาว ได้เดินทางเยือนจีนอย่างเป็นทางการได้ลงนามในสัญญาว่าด้วยความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี โดยจีนตกลงที่จะสนองเงินช่วยเหลือเปล่าจำนวน 50 ล้านหยวน โครงการร่วมมือด้านการศึกษาระหว่าง ค.ศ. 2002 ถึง 2005 และข้อตกลงเกี่ยวกับความร่วมมือสองฝ่ายระหว่างธนาคารแห่ง สปป. ลาว และธนาคารประชาชนจีน สิ่งที่สำคัญก็คือท่านบุนยัง วอละจิด เป็นบุคคลที่สนับสนุนแนวทางการปฏิรูปเศรษฐกิจแบบจีน[24]

---

[23] Laos: Asia 2000, Yearbook, p. 150.

[24] Dean Forbes and Cecile Atler, “Laos in 2004, Political Stability, Economic Opening,” Asian Survey Vol. XLV, No. 1 (January/February, 2005), pp. 161-165.

ในวันที่ 17-19 มีนาคม 2004 รองนายกรัฐมนตรีจีน อู๋อี๋ (Wu Yi) ได้เดินทางเยือนลาวอย่างเป็นทางการ ทั้งสองฝ่ายได้มีความตกลงที่จะเพิ่มความร่วมมือกันอย่างกว้างขวางในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการค้า ซึ่งมีมูลค่าการค้าระหว่างกันใน ค.ศ. 2003 ประมาณ 100 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ให้เพิ่มเป็น 200 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ก่อน ค.ศ. 2005 โดยได้มีการประเมินผลสำเร็จของความร่วมมือและความช่วยเหลือในหลาย ๆ ด้าน เช่น การค้า สาธารณสุข การลงทุน การศึกษา ฯลฯ ที่สำคัญคือ ท่าน อูอี๋ (Wu Yi) ได้ให้สำภาษณ์ต่อนักข่าว Xinhua ว่าในระยะสองสามปีที่ผ่านมานี้จีนได้ให้ความช่วยเหลือที่สำคัญแก่ลาว เช่น การสร้างหอวัฒนธรรมแห่งชาติลาว การสร้างโรงพยาบาลมิตรภาพลาว-จีนที่แขวงหลวงพระบางที่สร้างสำเร็จใน ค.ศ. 2003 การสร้างโรงแรมดอนจัน พาเลซ ซึ่งเป็นโรงแรมระดับ 5 ดาว รวมไปถึงโครงการความร่วมมือโรงงานซีเมนต์วังเวียง[25]

นอกจากนี้ จีนยังสนับสนุนการลงทุนในลาวด้วยการให้ความช่วยเหลือเป็นเงินประมาณ 30 ล้านหยวน ในโครงการปลูกยางพาราทางตอนเหนือของลาว[26] รวมทั้งให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำในการก่อสร้างโครงข่ายระบบไฟฟ้าเป็นจำนวนเงิน 200 ล้านหยวน (24.18 ล้านเหรียญสหรัฐฯ) และการปรับปรุงเส้นทางสาย R 3 จากบ่อเตนถึงห้วยทรายในตอนเหนือของลาวเป็นระยะทาง 150 กิโลเมตร รวมทั้งเงินกู้แก่ลาว 200 ล้านหยวนในการขยายระบบโทรคมนาคม และความช่วยเหลือเป็นเงิน 30 ล้านหยวน (ประมาณ 3.63 ล้านเหรียญสหรัฐฯ) ในแผนการพัฒนาพลังน้ำ การผลิตเคมีภัณฑ์และการเกษตร[27] และในเดือนพฤศจิกายน 2004 จีนเพิ่มความช่วยเหลือที่สำคัญแก่ลาวอีกได้แก่ (1) ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ-เทคโนโลยีแก่รัฐบาลลาว เป็นจำนวนเงิน 50 ล้านหยวน (2) การสำรวจโครงการสร้างถนนนาเตย-ปากมอง จำนวน 500,000

---

[25] China, Laos to Strengthen ties: Chinese ambassador <http://en.ce.cn/World/Asia-pacific/200411/26/t20041126_2403937.shtml>

[26] จีนเริ่มเข้ามาลงทุนปลูกยางพาราในแขวงหลวงน้ำทาตั้งแต่ปี 1994 ในรูปแบบ contracted farming และเริ่มให้ผลผลิตน้ำยางในเนื้อที่ประมาณ 1,400 เฮกตาร์ ทำให้มีการขยายพื้นที่สวนยางออกไปยังแขวงอื่น ๆ ในภาคเหนือของลาว โดยจีนได้ทำสัญญาเช่าที่ดินเป็นเวลา 30 ปี และว่าจ้างแรงงานในท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลโดยใช้พันธุ์ยางพาราจากจีน ถึงแม้จะให้น้ำยางที่มีคุณภาพต่ำแต่ก็มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า น้ำยางพาราครึ่งหนึ่งที่ผลิตได้ในปัจจุบันส่งออกสู่ตลาดจีน

[27] อดิศร เสมแย้ม, “ลาว” ใน ศราวุฒิ อารีย์ (บก.) เอเชียรายปี 2005, (สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2005), น. 156-157

หยวน (3) การสำรวจธรณีศาสตร์-เหมืองแร่ ทางภาคเหนือของลาว (4) การสร้างแผนพัฒนาพลังงานไฟฟ้า ทั่วประเทศลาวจำนวน 5,000,000 หยวน และ(5) การสร้างแผนแม่บทในโครงการพัฒนาภาคเหนือของลาวจำนวน 9,050,000 หยวน นอกจากนั้น ในเดือนธันวาคม 2005 จีนได้ให้เงินกู้แบบไม่มีดอกเบี้ยแก่ลาว จำนวน 100,000,000 หยวน[28]

นอกจากนี้ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจลาว-จีนได้มีความคืบหน้าในการบรรลุความตกลง และการลงนามในสนธิสัญญาสำคัญหลาย ๆ ฉบับ เช่น ใน ค.ศ. 2006 เลขาธิการใหญ่คณะกรรมการศูนย์กลางพรรคคอมมิวนิสต์ ประธานาธิบดีจีน หู จิ่นเทา ได้เดินทางมาเยือน สปป.ลาว ได้ลงนามในเอกสารที่สำคัญจำนวน 10 ฉบับ ได้แก่ สัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ-เทคโนโลยี โดยรัฐบาลจีนจะสนองเงินช่วยเหลือเปล่าจำนวน 100 ล้านหยวน ให้แก่รัฐบาลลาว สัญญาว่าด้วยจีนสนองเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำจำนวน 280 ล้านหยวน เพื่อนำใช้เข้าในโครงการบริหารรัฐแบบอิเล็กโทรนิกส์ สิ่งที่สำคัญคือ จีนได้ตกลงลบล้างหนี้บางจำนวนให้แก่รัฐบาลลาวโดยเป็นหนี้ไม่มีดอกเบี้ยจำนวน 7 โครงการ รวมทั้งหมดเป็นจำนวนเงิน 109,710,000 หยวน และ 19,000,000 ล้านเหรียญสหรัฐฯ นอกจากนี้ ท่านประธาน หู จิ่นเทา ยังได้ประกาศให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำจำนวน 200 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และประกาศให้การช่วยเหลือ 50% ในการสร้างสะพานแม่น้ำโขงแห่งที่ 4 ห้วยซาย-เชียงของ แก่ลาวด้วย[29]

การค้า และการลงทุน

การค้า การนำเข้า-ส่งออกสินค้า

ค.ศ. 2007 เป็นครั้งแรกที่ลาวได้ดุลการค้าในระยะหลายปีที่ผ่านมา โดยลาวส่งออก 925 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และนำเข้า 916 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ได้ดุลร้อยละ 0.04 ทั้งนี้สินค้าส่งออกที่ทำรายได้มากที่สุดคือ แร่ อันประกอบด้วยทองคำและทองแดง โดยมีมูลค่า 509 ล้านเหรียญสหรัฐฯ รองลงมาคือ ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย มูลค่า 143 ล้านเหรียญสหรัฐฯ กระแสไฟฟ้า มูลค่า 74 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และสินค้าเกษตรเช่น กาแฟ ข้าวโพด ข้าว เป็นต้น มูลค่า 70 ล้านเหรียญสหรัฐฯ[30]

---

[28] สีคูน บุนวิไล, หมากผลการร่วมมือลาว-จีน (เวียงจันทร์: โรงพิมพ์แห่งรัฐ, 2007), น. 15-16

[29] เรื่องเดียวกัน, น. 19.

[30] กระทรวงแผนการ และการลงทุน, กรมสถิติ. สถิติประจำปี 2008. น. 70-73.

การค้าระหว่างลาว-จีน สินค้าที่มีมูลค่ามากที่สุดได้แก่สินค้ากสิกรรม ส่วนใหญ่ลาวจะส่งออกสินค้าประเภทไม้ ผลิตภัณฑ์จากไม้ เกษตรกรรม เครื่องป่าของดง และแร่ธาตุ ขณะที่นำเข้าสินค้าประเภทเครื่องมืออุตสาหกรรม และอุปกรณ์พิเศษรถยนต์ เหล็ก รถจักรยานยนต์ เครื่องไฟฟ้า วัตถุดิบและอุปกรณ์ก่อสร้าง[31]

โครงสร้างสินค้าลาวส่งออก-นำเข้าจากจีน

	สินค้าส่งออก	**สินค้านำเข้า**
1	ไม้	เครื่องมืออุตสาหกรรม
2	ผลิตภัณฑ์จากไม้	รถยนต์
3	เกษตรกรรม	เครื่องไฟฟ้า
4	เครื่องป่าของดง	วัตถุดิบและอุปกรณ์ก่อสร้าง
5	แร่ธาตุ	สินค้าเกษตร

[31] Laos, China expand co-op <http://news.xinhuanet.com/english/2008-03/28/content_7875714.htm>

ตารางที่ 4.1
มูลค่าการนำเข้าและส่งออกสินค้าลาวไปจีน

หน่วย: เหรียญสหรัฐฯ

ค.ศ.	มูลค่าการค้า	ส่งออก	นำเข้า	ได้เปรียบ/เสียเปรียบ
2008	420,000,000	168,000,000	252,000,000	-84,000,000
2007	262,440,000	85,030,000	177,410,000	-92,380,000
2006	241,000,000	54,000,000	187,000,000	-133,000,000
2005	129,000,000	26,000,000	103,000,000	-77,000,000
2004	111,000,000	14,000,000	97,000,000	-83,000,000
2003	109,000,000	11,000,000	98,000,000	-87,000,000
2002	63,950,000	9,650,000	54,800,000	-45,150,000
2001	61,870,000	7,460,000	54,410,000	-46,950,000
2000	40,840,000	6,420,000	34,420,000	-28,000,000
1999	31,716,000	9,555,000	22,161,000	-12,606,000
1998	25,730,000	7,900,000	17,830,000	-9,930,000
1997	28,750,000	5,820,000	22,930,000	-17,110,000
1996	34,840,000	8,160,000	26,680,000	-18,520,000
1995	54,220,000	6,450,000	47,770,000	-41,320,000

ที่มา: ปรับปรุงจาก English Site of Department of General Economic Affairs <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/statistic/ie/200901/20090105995088.html> และ กระทรวงแผนการ และการลงทุน, กรมสถิติ. สรุปสถิติประจำปี 2008. และ Bilateral Relations <http://www.mfa.gov.cn/eng/wjb/zzjg/yzs/gjlb/2727/>

ถึงแม้ว่าการค้าลาว-จีนยังอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับท่าแรงบ่มซ้อนด้านต่าง ๆ ของสองฝ่าย โดยการค้าลาว-จีนใน ค.ศ. 1997 มีเพียง 28 ล้านเหรียญสหรัฐฯ[32] และใน ค.ศ. 2000 การค้าลาว-จีนเพิ่มขึ้นเป็น 40.84 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้น 28.8% จากปีที่ผ่านมา และใน ค.ศ. 2001 เพิ่มขึ้นเป็น 61.8 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้น 51.4% จาก ค.ศ. 2000[33]

การค้าลาว-จีนในแต่ละปีได้มีท่าทีขยายตัวมากขึ้นตามลำดับ โดยใน ค.ศ. 2005 การค้าลาว-จีน บรรลุ 129 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เมื่อเปรียบเทียบ ค.ศ. 2004 เพิ่มขึ้น 13.6% ในจำนวนนี้ลาวส่งออกไปจีน 26 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้น 101.9% จีนส่งเข้ามาลาว 103 ล้านเหรียญสหรัฐ เพิ่มขึ้น 2.5% ส่วนการค้าลาว-จีนใน ค.ศ. 2006 มีจำนวน 241 ล้านเหรียญสหรัฐฯ สินค้าลาวส่งไปจีน 54 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้น 92% จีนส่งสินค้ามาลาว 187 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้น 65%[34]

สำหรับการค้าลาว-จีนใน ค.ศ. 2008 มีการค้าประมาณ 420 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้น ร้อยละ 57.5 จาก ค.ศ. 2007 โดยลาวได้ส่งสินค้าออกสู่จีนเพิ่มขึ้น 69.4% รัฐบาลลาวและจีนพยายามอย่างหนักเพื่อเพิ่มการค้าลาว-จีนให้บรรลุถึง 1 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ภายใน 2-3 ปีข้างหน้า[35] จะเห็นได้ว่าการค้าลาว-จีนในแต่ละปีได้เพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังจะเห็นได้จากตัวเลขข้างบนซึ่งแสดงไว้ในตารางที่ 4.1 ซึ่งลาวจะเป็นฝ่ายขาดดุลการค้าแก่จีนทุกปี แต่ถ้าเทียบเป็นเปอร์เซ็นต์ในแต่ละปี จะเห็นได้ว่าปริมาณการส่งออกของลาวสู่จีนจะเพิ่มมากขึ้นกว่าปริมาณการนำเข้า โดยคาดว่าภายใน 5 ปีข้างหน้าลาวจะขาดดุลการค้าแก่จีนน้อยลง ลาวคาดว่าปริมาณการส่งออกสู่จีนจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการปลูกยางพาราในแขวงภาคเหนือของลาวได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยใน ค.ศ. 1994 มีเพียง 400 เฮกตาร์ ปัจจุบันมีเนื้อที่ประมาณ 35,100 เฮกตาร์ และจะเพิ่มเป็น 181,840 เฮกตาร์ ในเวลาอันใกล้ โดยสินค้าส่งออกชนิดใหม่จะเป็นน้ำมัน

---

[32] Report: Laos, China expand co-op <http://news.xinhuanet.com/english/2008-03/28/content_7875714.htm>

[33] China-Laos bilateral ties <http://www.chinadaily.com.cn/china/2006-11/14/content_732556.htm>

[34] สีคูน บุนวิไล, หมากผลการร่วมมือลาว-จีน, น. 27.

[35] หนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่ ฉบับวันที่ 7 พฤษภาคม 2009 . น. 4. http://www.vientianemai.net/news.php?TopicID=1&NewsID=867

ชักเงา คาดว่าใน ค.ศ. 2009 จะสามารถส่งออกได้ประมาณ 500-1000 ตัน[36] นอกจากนี้ การทำสัญญา contract farming ในลาวได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากความต้องการที่เพิ่มขึ้นของประเทศเพื่อนบ้านอย่างเช่น จีน ไทย เวียดนาม โดยเฉพาะพืชผลชนิดพิเศษรวมทั้งต้นกัญชา hemp, mulberry paper, castor bean, Job's tears, and palm nut ซึ่งพืชผลเหล่านี้ต่างก็ผลิตในลาว[37]

สิ่งที่สำคัญก็คือ การเปิดใช้ถนน R3 ในเดือนมีนาคม 2008 ได้ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชายแดนด้านนี้คึกคักขึ้นอย่างมาก โดยพบว่ามูลค่าการค้าระหว่างลาว-จีน-ไทย มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นหลายเท่าตัว ชนิดสินค้าใหม่ๆ ก็เริ่มมีมากขึ้น รวมทั้งมีการวางแผนของเอกชนรายต่างๆ ในการรองรับการสร้างสะพานในอนาคตด้วย[38] ขณะนี้การก่อสร้างถนนดังกล่าวเสร็จสมบูรณ์แล้วและได้เปิดใช้แล้ว เหลือเพียงงานสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 4 จากท่าเรือ อ.เชียงของ มายังบ้านห้วยทรายของลาวเท่านั้น เมื่อการก่อสร้างเสร็จสิ้นจะทำให้เส้นทางกรุงเทพฯ-คุนหมิง มีระยะทางรวม 1,807 กิโลเมตร โดยระยะทางในส่วนของประเทศจีน 688 กิโลเมตร ลาว 229 กิโลเมตร และไทย 890 กิโลเมตร ซึ่งสะพานจะเริ่มสร้างภายใน ค.ศ. 2010 โดยตั้งงบประมาณเอาไว้ที่ประมาณ 310 ล้านหยวน ไทยและจีนตกลงที่จะสนับสนุนฝ่ายละ 50% และจะเปิดให้เอกชนที่สนใจเข้าร่วมประมูลก่อสร้างสะพานให้แล้วเสร็จภายใน 30 เดือน[39] ขณะที่รอการสร้างสะพานเสร็จฝ่ายไทยและฝ่ายลาวได้มีการเชื่อมต่อคมนาคมระหว่าง อ.เชียงของ ข้ามไปยังแขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว ด้วยการต่อเชื่อมแพขนานยนต์ให้รถสามารถข้ามพรมแดนไปได้[40] ขณะที่จีนก็ได้เปิดทางเดินรถจากชายแดนจีนมาสู่เมืองบ่อหาน เมืองบ่อเต็นและครอบคลุมหลาย

---

[36] China rubber demand stretches Laos <http://www.atimes.com/atimes/China_Business/IL19Cb01.html>

[37] Contract Farming in the Lao PDR <http://adbi.adb.org/discussion-paper/2008/02/25/2492.rice.contract.farming.in.lao.pdr/contract.farming.in.the.lao.pdr>

[38] A route to prosperity <http://groups.google.co.th/group/soc.culture.cambodia/browse_thread/thread/fe6ed31cf9514071>

[39] Kunming-Bangkok road: Trade growing, challenges remain <http://forums.vr-zone.com/newsroom/256666-news-laos-road-revives-ancient-trade-route-china.html>

[40] http://www.oknation.net/blog/polsci50/2009/07/02/entry-6

พื้นที่ของ สปป.ลาว แล้ว หากสะพานแห่งนี้แล้วเสร็จเชื่อมต่อเข้ากับถนน R3 จะทำให้การค้าชายแดนคึกคักขึ้นอย่างมาก เพราะจีนมุ่งที่จะขนส่งสินค้าตามถนน R3 อันเป็นถนนเชื่อมคุนหมิง-กรุงเทพฯ เห็นได้ว่าจีนจะเป็นผู้รับประโยชน์มาก ทุกวันนี้สินค้าจากจีนไหลทะลักสู่ชายแดนอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลจีนลงทุนสร้างอุตสาหกรรมใหญ่ตามชายแดน เพื่อระบายสินค้าสู่เอเชียและอินโดจีน ส่วนประเทศร่วมโครงการหากเทียบกับจีนแล้วถือว่าได้ประโยชน์น้อยกว่าจีนอย่างเทียบกันไม่ได้

ถนนเส้นดังกล่าวทางจีนเรียกว่า ถนนคุนมั่น-กุงลู่ หรือคุนหมิง-กรุงเทพฯ เชื่อมโยงจากกรุงเทพ-เชียงราย-เชียงของ เมืองชายแดนของไทยที่ติดกับ สปป.ลาว-ห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว เมืองชายแดนของลาวที่ติดกับไทย-นาเตย-บ่อเต็น แขวงหลวงน้ำทา เมืองชายแดนของลาวที่ติดกับจีน-บ่อหาน เมืองชายแดนของจีนที่ติดกับลาว-นครจิ่งหง หรือเชียงรุ่ง (สิบสองปันนา)-คุนหมิง เชื่อมกับพม่าทางภาคเหนือในรัฐฉาน และสามารถไปยังนครและมณฑลต่าง ๆ ของจีนได้ เช่น นครฉงชิ่ง นครกวางโจว มณฑลกุ้ยโจว มณฑลเฉฉวน มณฑลซินเจียง มณฑลหูหนาน และสามารถเชื่อมโยงการขนส่งไปจนถึงเอเชียกลางและตะวันออก โดยผ่านภาคตะวันตกของจีน ซึ่งจะกลายเป็นถนนเศรษฐกิจสายใหม่ด้านการค้า-การลงทุนระหว่างจีนและกลุ่มประเทศอาเซียนแห่งใหม่ที่มีศักยภาพสูง[41]

[41] http://home.kku.ac.th/laos/index.php?option=com_content&task=view&id=447&Itemid=1

ภาพที่ 4.1
แผนที่เส้นทางคุนหมิง-กรุงเทพฯ ผ่านลาว

จีนลงทุนเงินมหาศาลเพื่อสร้างถนนและทางด่วนพิเศษ โดยเฉพาะถนนที่จะไปเชื่อมต่อกับประเทศที่อยู่รอบชายแดนจีน โครงการถนนระหว่างประเทศในอินโดจีนที่มีชื่อว่า R3 ไม่ว่าจะเป็น R3a หรือ R3b จีนดึงชาติต่าง ๆ เข้าร่วมวัตถุประสงค์เพื่อการขนส่งสินค้าระหว่างกัน และเพื่อการท่องเที่ยวของประเทศในภูมิภาคอินโดจีน

ท่านสีสุพัน แสงสุวัน กรรมการสภาหอการค้าและอุตสาหกรรมลาว กล่าวว่า พื้นที่ที่เกี่ยวเนื่องกับ R3a ของ สปป.ลาว ที่สำคัญมี 2 แขวง คือ แขวงบ่อแก้วซึ่งมีพรมแดนติดต่อกับไทย และแขวงหลวงน้ำทาที่มีพรมแดนติดต่อกับจีน[42] ที่บ่อเต็นมีเขตเศรษฐกิจพิเศษลาว-จีน โดยเรียกว่าโครงการ Golden Boten City มีนักลงทุนจากฮ่องกงเป็นเจ้าของสัมปทานพื้นที่ทั้งหมด 1,640 เฮกตาร์ ดำเนินการ 12 โครงการขนาดใหญ่ในพื้นที่[43] อาทิ กาสิโน โรงแรม โรงเรียน โรงพยาบาล สนามกอล์ฟ และซูเปอร์มาร์เก็ต ฯลฯ โดยเฟสแรกจะใช้เวลา 3 ปี งบประมาณ 103 ล้านเหรียญสหรัฐฯ สร้างเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนสินค้าสากล และศูนย์กลางถ่ายโอนสินค้าสำหรับประเทศอาเซียน รวมทั้งญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และจีน และเฟสที่สองจะเป็นศูนย์กลางประชุมสากล รวมทั้งโรงแรมระดับห้าดาวที่สามารถรับรองนักธุรกิจกว่า 2,500 คน และเฟสที่สามจะเป็นโรงแรมขนาด 2,000 ห้องเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งสนามกอล์ฟ 18 หลุม และอื่น ๆ[44] โครงการดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวของลาว จะมีนักท่องเที่ยวจากจีนมากกว่า 1 ล้านคนเข้ามาในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์สามเหลี่ยมทองคำของลาว

ส่วนที่แขวงบ่อแก้วขณะนี้มีการลงทุนโครงการขนาดใหญ่ย่านสามเหลี่ยมทองคำ เมืองต้นผึ้ง เป็นการลงทุนระหว่างลาวกับจีนในนามกลุ่มดอกงิ้วคำ มูลค่าการลงทุนประมาณ 2,240 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในเนื้อที่ 3,000 เฮกตาร์ โครงการดังกล่าวได้รับอนุมัติในเดือนพฤษภาคม 2007 มีกำหนดสร้างเสร็จใน ค.ศ. 2020 เพื่อพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจ การค้าและบริการอย่าง

---

[42] http://chiangmaicompass.blogspot.com/2009/06/r3a_02.html

[43] Golden Boten City <http://www.trekkingthai.com/cgi-bin/webboard/generate.pl?content=9252&board=backpacker>

[44] Business and Development, *Vientiane Times* <http://home.gci.net/~lao-online/1business_and_development.htm>

ครบวงจรตามเป้าหมายอย่างเต็มรูปแบบ[45] โดยจะมุ่งเน้นพัฒนาเขตท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมอาเซียน-จีน เขตการค้าปลอดภาษี เขตพัฒนาอุตสาหกรรมการเกษตร และปศุสัตว์ครบวงจร เขตพัฒนาการศึกษาและสาธารณสุข เขตศูนย์กลางการส่งออก ศูนย์การพัฒนา ICT และคอมพิวเตอร์ ศูนย์บริการด้านการเงิน-การธนาคาร และศูนย์บริการด้านการขนส่ง[46] เป็นต้น

โครงการทั้งหมดแบ่งเป็น 34 โซน โดยที่ก่อสร้างอยู่ในขณะนี้คือโซนที่ 23 ซึ่งเป็นท่าเรือในแม่น้ำโขง โซน 1-8 เป็นโรงแรมระดับห้าดาวและอาคารต่างๆ สำหรับเกาะดอนซาวเป็นโซนที่ 18 ก็เป็นกิจการดิวตี้ฟรีโซน ซึ่งมีเอกชนไทยเข้าไปรับช่วงจำหน่ายสินค้าราคาถูก ทั้งนี้กลุ่ม "ดอกงิ้วคำ" กลุ่มทุนจากจีนเข้ามาดำเนินการพัฒนาที่ดินบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ เมืองต้นผึ้ง แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว ตั้งแต่กลาง ค.ศ. 2007 โดยใช้ชื่อโครงการว่า "Kings Romans of Laos Asian economic & tourism development zone" โดยเฟสแรกจะเน้นสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบไฟฟ้า ถนน ผนังคอนกรีตป้องกันตลิ่งแม่น้ำโขงพังทลาย โรงเรียน ร้านอาหาร โรงแรม โรงพยาบาล อาคารพาณิชย์ สนามกอล์ฟ 36 หลุม อุตสาหกรรมเบา หัตถกรรม ผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพร เขตท่องเที่ยวเกาะดอนซาว เขตปลอดภาษีหรือดิวตี้ฟรีโซน ฯลฯ สำหรับส่วนที่เป็นศูนย์กลางของโครงการในเฟสแรกเป็นโรงแรมขนาด 700 ห้อง จำนวน 5-6 แห่ง เรียงรายไปตามแนวริมฝั่งแม่น้ำโขง โดยมีรูปทรงเป็นเหมือนอาคารที่กลุ่มทุนจีนเคยเข้าไปก่อสร้างที่เมืองลาซายแดนจีนพม่าติดถนน R3b และชายแดนจีน-ลาว ที่เมืองบ่อเต็น แขวงหลวงน้ำทา ติดถนน R3a[47]

โครงการดังกล่าวจะมีพิธีเปิดให้บริการอย่างเป็นทางการ ในวันที่ 9 เดือน 9 ค.ศ. 2009 นี้ แต่การให้บริการยังไม่ครบ 100% ของพื้นที่ลงทุนทั้งหมด[48] ซึ่งนักลงทุนจีนได้ทำสัญญาเช่าจากรัฐบาลลาว จำนวน 3,000 เฮกตาร์ ทำสัญญาเช่าครั้งแรก 75 ปี และต่อสัญญาได้อีก 14 ปี รวมเป็น 99 ปี นักลงทุนจีนได้เร่งให้ผู้รับเหมาทำการตกแต่งอาคารที่ยังไม่แล้วเสร็จ รวมทั้งได้เปิดรับ

---

[45] “Chinese Firm to Sink 2,240 million USD into Northern Economic Zone” ใน หนังสือพิมพ์ Vientiane Time, ฉบับวันที่ 14 September, 2009. p. 7.

[46] http://www.bangkokpost.com/news/local/21281/lao-tourism-to-bring-profit-vice

[47] http://www.gotomanager.com/news/printnews.aspx?id=78019

[48] http://www.prachachat.net/view_news.php?newsid=02phu04130852&sectionid=0211&day=2009-08-13

พนักงานเข้าไปทำงานไปกว่า 1,000 คน ส่วนเฟสอื่น ๆ ที่เหลืออยู่ระหว่างก่อสร้างทั้งโรงแรม สนามกอล์ฟ ฯลฯ คาดว่าจะแล้วเสร็จครบสมบูรณ์ทั้งหมดภายใน ค.ศ. 2020[49]

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 5 ค.ศ. 2006-2010 ลาวตั้งเป้าหมายให้ GDP ขยายตัวเติบโตร้อยละ 7.5-8 โดยให้มีสัดส่วนภาคเกษตรกรรมและป่าไม้ร้อยละ 36 ภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 36.4 และภาคบริการร้อยละ 27.6 ลาวมุ่งให้รายได้ต่อหัวของประชากร (GDP per capital) อยู่ที่ 827 เหรียญสหรัฐฯ และรักษาอัตราเงินเฟ้อไม่ให้เกินร้อยละ 6 เป้าหมายหลักของรัฐบาลลาวก็คือ การพัฒนาเศรษฐกิจให้หลุดพ้นจากการเป็นประเทศในกลุ่มที่พัฒนาน้อยที่สุดในโลกภายใน ค.ศ. 2020[50] ทั้งนี้มีแนวโน้มว่าค่าครองชีพจะสูงขึ้น เพราะลาวจะเริ่มลดภาษีตามกรอบข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ซึ่งลาวพิจารณาจะใช้ภาษีมูลค่าเพิ่มมาเป็นรายได้ทดแทน จึงจะทำให้ภาระของผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้นประกอบกับภาวะราคาน้ำมันในตลาดโลก ก็จะยิ่งทำให้ต้นทุนการขนส่งสินค้าเพิ่มขึ้นอีก

ภาคเศรษฐกิจที่มีทิศทางจะขยายตัวอย่างสำคัญที่สุดและทำรายได้ให้กับลาวมากขึ้น คือ อุตสาหกรรมเหมืองแร่และพลังงาน โดยตั้งแต่เริ่มดำเนินการมาใน ค.ศ. 2003 เหมืองเซโปนที่แขวงสะหวันนะเขต สามารถผลิตทองคำได้ 44.33 ตัน จำหน่ายได้เป็นมูลค่า 365.66 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และในปีที่ผ่านมา ค.ศ. 2007 เหมืองแร่แห่งนี้ยังผลิตทองแดงจำหน่ายได้ 59,650 ตัน จำหน่ายได้เป็นมูลค่า 423.81 ล้านเหรียญสหรัฐฯ นอกจากนั้นยังมีเหมืองพูเบี้ยที่ทำการผลิตทองคำจำหน่ายได้อีกด้วย สินแร่เหล่านี้จะเป็นสินค้าที่ลาวส่งออกเพิ่มขึ้นและเป็นแหล่งรายได้สำคัญ ช่วยเพิ่มดุลการค้าแก่ลาวได้ในอนาคตปัจจุบันลาวอนุมัติโครงการทำเหมืองแร่แล้วกว่า 100 โครงการ โดยมีทั้งการลงทุนจากจีน เวียดนาม และไทย[51]

อุตสาหกรรมพลังงานก็มีความสำคัญมากขึ้นในระยะ 2-3 ปีข้างหน้า โดยไฟฟ้าจะเป็นสินค้าส่งออกที่สร้างรายได้ให้ลาวมากขึ้น เพราะการสร้างเขื่อนต่าง ๆ จะแล้วเสร็จเริ่มผลิตกระแสไฟฟ้าได้ เช่น เขื่อนน้ำเทิน 2 และเขื่อนน้ำงึม 2 ซึ่งจะเริ่มส่งกระแสไฟฟ้าได้ใน ค.ศ. 2008 และ 2010 ตามลำดับ ในขณะเดียวกันลาวจะเริ่มส่งออกไม้ซุงน้อยลง เพราะมีนโยบายปิดป่าเพื่ออนุรักษ์ป่าไม้และสิ่งแวดล้อม จะให้ส่งออกได้เฉพาะไม้แปรรูป

---

[49] http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/business/business/20090721/61621/

[50] คณะกรรมการแผนการและการลงทุน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมแห่งชาติ 5 ปี ครั้งที่ 6 (2006-2010), น. 4

[51] http://www.acmecsthai.com.internet/news.doc

การลงทุน

การลงทุนจากต่างประเทศนับว่ามีบทบาทสำคัญมากพอ ๆ กับด้านการค้า เพราะยิ่งมีการลงทุนจากต่างประเทศโดยตรงมากแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจของนักลงทุนต่างชาติ โครงการลงทุนต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการคุ้มครองการลงทุนจากต่างประเทศ (FIMC) นับแต่ ค.ศ. 1989-1996 มีโครงการลงทุน 973 โครงการ มูลค่าร่วม 6,689.23 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งในนั้นจีนได้เข้ามาลงทุนในลาวกว่า 60 โครงการ รวมมูลค่า 38.6 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เป็นอันดับที่ 9[52]

ตารางที่ 4.2
การลงทุนจากต่างประเทศในลาวที่ได้รับการอนุมัติตั้งแต่ ค.ศ. 1989-1996
จำแนกตามรายประเทศ

ประเทศ	จำนวนโครงการ	ร้อยละของทั้งหมด	จำนวนเงินลงทุน (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	ร้อยละของทั้งหมด
ไทย	232	23.84	2,591.82	38.75
สหรัฐอเมริกา	36	3.70	1,482.40	22.17
เกาหลีใต้	20	2.06	445,10	6.81
ฝรั่งเศส	72	7.40	318,43	4.76
มาเลเซีย	11	1.13	202,13	3.03
ออสเตรเลีย	41	4.21	134,96	2.02
ไต้หวัน	32	3.29	70.59	1.06
นอร์เวย์	1	0.10	54.00	0.81
จีน	62	6.37	39.91	0.60
อังกฤษ	16	1.65	35.30	0.53
อื่น ๆ	450	46.25	1,314.59	19.46
รวม	**973**	**100.00**	**6,689.23**	**100.00**

ที่มา: คณะกรรมการคุ้มครองการลงทุนจากต่างประเทศลาว (FIMC) อ้างใน อุกฤษฎ์ ปัทมานันท์, อาเซียนใหม่ (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), น. 145

[52] บงกช หงษ์คำมี. “ลาว” ใน อุกฤษฎ์ ปัทมานันท์ และวัชรินทร์ ยงศิริ (บก.) เอเชียรายปี 1998, น. 163.

ความร่วมมือด้านการลงทุนลาว-จีนที่สำคัญ ได้แก่ ด้านพลังงานไฟฟ้า อุตสาหกรรมเหมืองแร่ การขนส่งและการบริการ ซึ่งนับตั้งแต่ ค.ศ. 1990 - มีนาคม 2009 จีนได้เข้ามาลงทุนในลาวมากกว่า 330 โครงการ รวมมูลค่าประมาณ 3,263 ล้านเหรียญสหรัฐฯ[53] ใน 12 โครงการ ได้แก่ เขื่อนไฟฟ้า อุตสาหกรรม-หัตถกรรม บริการ เหมืองแร่ กสิกรรม-ป่าไม้ อุตสาหกรรมไม้ ก่อสร้าง การค้า สิ่งทอ โรงแรม-ร้านอาหาร ที่ปรึกษา และโทรคมนาคม[54] สำหรับการลงทุนของจีนในลาวตั้งแต่ ค.ศ. 2000 - กันยายน 2008 มีจำนวนกว่าพันล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนของจีนในลาวใน ค.ศ. 1989-1996 มีเพียง 39 ล้านเหรียญสหรัฐฯ สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้การลงทุนของจีนในลาวได้เพิ่มขึ้นอย่างมากก็เนื่องมาจากรัฐบาลลาวได้ให้ความสำคัญแก่จีนมากเป็นพิเศษ เนื่องจากว่านับตั้งแต่การเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเอเชียใน ค.ศ. 1997 นั้น ลาวได้รับความช่วยเหลือจากจีนเป็นส่วนมาก ถ้าเปรียบเทียบกับความช่วยเหลือของประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ รวมไปถึงอาเซียนด้วย สิ่งที่สำคัญก็คือลาวและจีนเป็นประเทศสังคมนิยมและมีอุดมการณ์คล้ายกัน

---

[53] หนังสือพิมพ์เวียงจันใหม่ ฉบับวันที่ 7 พฤษภาคม 2009, น. 4. <http://www.vientianemai.net/news.php?TopicID=1&NewsID=867>

[54] ดูรายระเอียดเพิ่มเติมได้ที่การสรุปการลงทุนของจีนในลาวที่ภาคผนวก

ตารางที่ 4.3
การลงทุนจากต่างประเทศในลาวที่ได้รับการอนุมัติตั้งแต่ ค.ศ. 2000- กันยายน 2008

	ประเทศ	จำนวนโครงการ	จำนวนเงินลงทุน
1	ไทย	200	1,535,046,728
2	จีน	279	1,313,055,653
3	เวียดนาม	155	723,475,301
4	ฝรั่งเศส	60	442,141,179
5	ญี่ปุ่น	36	421,604,403
6	เกาหลีใต้	118	360,858,515
7	อินเดีย	3	350,330,000
8	ออสเตรเลีย	30	333,787,528
9	มาเลเซีย	35	140,243,392
10	สิงคโปร์	27	103,259,000

ที่มา: กรมส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนภายใน และต่างประเทศ, กระทรวงแผนการและการลงทุน

ตารางที่ 4.4
ประเทศผู้ลงทุนรายใหญ่สามอันดับใน ค.ศ. 2001-2007

หน่วย: เหรียญสหรัฐฯ

ปี	จีน	ไทย	เวียดนาม
2007	492,014,730	85,850,384	155,713,820
2006	423,231,606	655,229,967	261,176,139
2005	58,123,360	450,905,419	43,266,879
2004	28,197,753	57,220,054	63,277,801
2003	119,858,229	96,337,177	8,660,363
2002	62,568,467	6,345,594	6,872,000
2001	13,415,000	3,291,000	3,412,570
2001-2007	1,134,840,687	1,348,834,001	535,507,572

ที่มา: กรมส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนภายใน และต่างประเทศ, กระทรวงแผนการและการลงทุน

ตารางที่ 4.5
การลงทุนของจีนในทศวรรษที่ 1990 - **เมษายน** 2008

หน่วย: เหรียญสหรัฐฯ

		จำนวนโครงการ	**มูลค่าของโครงการ**		
			มูลค่าทั้งหมด	**จีน**	**ลาว**
1	เขื่อนไฟฟ้า	5	353,000,000	293,000,000	60,000,000
2	อุตสาหกรรม-หัตถกรรม	74	308,072,560	224,309,077	83,763,483
3	บริการ	37	227,430,376	206,170,742	21,259,634
4	เหมืองแร่	55	159,793,535	154,777,835	5,015,700
5	กสิกรรม-ป่าไม้	57	103,353,876	100,030,522	3,323,354
6	อุตสาหกรรมไม้	10	36,369,600	29,471,600	6,898,000
7	ก่อสร้าง	12	18,478,900	16,939,900	1,539,000
8	การค้า	21	15,622,803	13,379,561	2,243,242
9	สิ่งทอ	15	15,129,000	14,417,900	711,100
10	โรงแรม-ร้านอาหาร	18	7,363,714	6,606,214	757,500
11	ที่ปรึกษา	7	1,450,000	1,360,000	90,000
12	โทรคมนาคม	2	800,000	710,000	90,000
	รวม	**313**	**1,246,846,364**	**1,061,173,351**	**185,691,013**

ที่มา: กรมส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนภายใน และต่างประเทศ, กระทรวงแผนการและการลงทุน

ตารางที่ 4.6

FDI by Sectors, 2001 - 2008

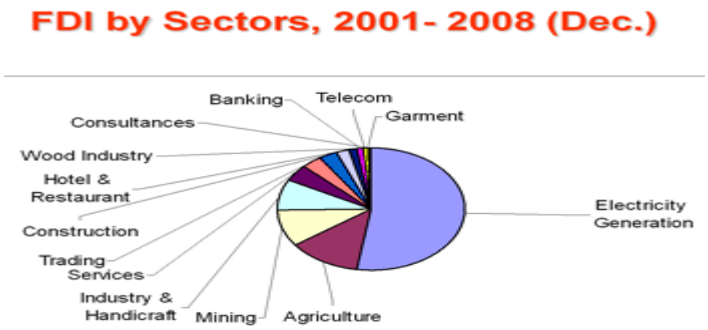

	Sectors	จำนวน	มูลค่าของโครงการ (US$)
1	เขื่อนไฟฟ้า	43	4,124,791,858
2	กสิกรรม-ป่าไม้	204	981,187,390
3	เหมืองแร่	161	763,212,354
4	อุตสาหกรรม-หัตถกรรม	225	633,823,418
5	บริการ	192	355,998,528
6	การค้า	112	284,944,465
7	ก่อสร้าง	34	230,986,874
8	โรงแรม-ร้านอาหาร	70	192,241,245
9	อุตสาหกรรมไม้	47	105,198,834
10	ธนาคาร	15	78,296,000
11	โทรคมนาคม	4	72,390,980
12	สิงทอ	38	29,274,920
13	ที่ปรึกษา	44	13,473,252
	ยอดรวม:	1189	7,865,820,118

Source information: Investment Promotion Department (IPD), Ministry of Planning and Investment, Lao PDR < http://www.laocci.com/>

ใน ค.ศ. 2007 การลงทุนจากต่างชาติมีจำนวนมากกว่า 1,136 ล้านเหรียญสหรัฐฯ รวมทั้งหมด 191 โครงการ สาเหตุที่การลงทุนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นนี้ ก็เนื่องมาจากการแก้ไขกฎหมายส่งเสริมการลงทุนที่ผ่านการรับรองจากสภาแห่งชาติลาว[55] ในจำนวนนี้จีนได้กลายเป็นผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดในลาว[56] ซึ่งประกรอบด้วย 77 โครงการ มูลค่ากว่า 492 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และเวียดนามเป็นอันดับที่ 2 โดยมี 45 โครงการ คิดเป็นเงินมูลค่ากว่า 155 ล้านเหรียญสหรัฐฯ สำหรับประเทศไทยที่เคยเป็นอันดับหนึ่งในการลงทุนในลาวได้ตกอยู่ในอันดับ 3 มีเพียง 36 โครงการ คิดเป็นเงินกว่า 85 ล้านเหรียญสหรัฐฯ[57] เฉพาะการลงทุนของจีนใน ค.ศ. 2009 (มกราคม-มีนาคม 2009) มี 9 โครงการ รวมมูลค่า 261.1 ล้านเหรียญสหรัฐฯ[58]

รัฐบาลลาวมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนในภาคเกษตร รวมถึงการลงทุนในรูปแบบการเกษตรแบบมีสัญญา (Contract Farming) โดยส่งเสริมให้ใช้ประโยชน์จากที่ดินและแรงงานในลาว ควบคู่กับเงินทุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ[59] ซึ่งที่ผ่านมาจีนได้เข้าไปลงทุนในลักษณะนี้ ได้แก่การปลูกยางพารา สวนปาล์ม ไร่อ้อย ข้าวโพด รวมทั้งข้าวด้วย[60]

ความช่วยเหลือของจีนต่อลาว

ด้านเศรษฐกิจ

ความช่วยเหลือของจีนให้แก่ลาวจะแบ่งออกเป็น 3 ระยะด้วยกัน ได้แก่:

ระยะที่หนึ่ง นับตั้งแต่ความสัมพันธ์ลาว-จีนได้เป็นปกตินับตั้งแต่ ค.ศ. 1989 ถึง ค.ศ. 2000 รัฐบาลจีนได้ให้ความช่วยเหลือแก่ลาวรวมมูลค่า 600,540,000 หยวน ในจำนวนนี้การ

---

[55] กระทรวงแผนการและการลงทุนลาว, สรุปการลุงทุนต่างประเทศในลาวปี 2008

[56] Report: Laos, China expand co-op <http://news.xinhuanet.com/english/2008-03/28/content_7875714.htm>

[57] กระทรวงแผนการ และการลงทุน, กรมสถิติ, สรุปสถิติประจำปี 2008, น. 78-79.

[58] หนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่ ฉบับวันที่ 7 พฤษภาคม 2009, น. 4. http://www.vientianemai.net/news.php?TopicID=1&NewsID=867

[59] คณะกรรมการแผนการและการลงทุน, แผนพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมแห่งชาติ 5 ปี ครั้งที่ 6 (2006-2010), น. 68-70.

[60] http://www.manager.co.th/Indochina/ViewNews.aspx?NewsID+9500000061591

ช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจมีจำนวน 425,740,000 หยวน เป็นเงินช่วยเหลือเปล่าจำนวน 115,740,000 หยวน เงินกู้ไม่มีดอกเบี้ย 110,000,000 หยวน (ในเวลาต่อมารัฐบาลจีนได้เซ็นสัญญาลบล้างหนี้ให้แก่รัฐบาลลาวในวันที่ 19 พฤศจิกายน 2006) เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ 200,000,000 หยวน ปัจจุบันรัฐบาลลาวได้จ่ายคืนแล้วจำนวน 402,750,000 หยวน และกำลังจ่ายส่งคืนอีกจำนวน 22,990,000 หยวน

ในการช่วยเหลือข้างบนนี้ จีนได้รับเหมาโครงการรวม 8 โครงการ ได้แก่ (1) สถานีรับสัญญาณดาวเทียมภาคพื้นดิน (2) ก่อสร้างสายส่งไฟฟ้าเขื่อนไฟฟ้าน้ำก็ (3) สร้างเขื่อนไฟฟ้าน้ำก็ (4) เสริมสร้างความแข็งแก่งด้านหลังห้องเครื่องจักรเขื่อนน้ำก็ (5) ตอบสนองเครื่องสร้างพลังงานไฟฟ้าด้วยแรงน้ำ (6) สร้างหอวัฒนธรรมแห่งชาติ (7) ห้องเย็นเวียงจันทน์ และที่จอดรถ (8) สำรวจ 1 โครงการได้แก่ ความเป็นไปได้ในโครงการสร้างโรงพยาบาลมิตรภาพลาว-จีน ที่แขวงหลวงพระบาง[61]

นอกจากนั้นยังมีโครงการร่วมมือด้านเทคนิค 3 โครงการ ได้แก่ (1) โครงการร่วมมือคุ้มครองเขื่อนน้ำก็ระยะ 1 (2) โครงการร่วมมือหอวัฒนธรรม และคุ้มครองเขื่อนไฟฟ้าน้ำก็ระยะ 2 (3) การสำรวจโครงการสร้างเขื่อนไฟฟ้าที่แขวงพงสาลี สนองอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้แก่ รถขนถ่ายสินค้า รถยนต์ อุปกรณ์เกษตร เครื่องมือสื่อสารตำรวจ และคอมพิวเตอร์ ข้าว 300 ตัน เครื่องดูดน้ำ และเครื่องรับใช้ห้องการ 2,000,000 หยวน

โครงการรวมทุนจำนวน 5 โครงการ ได้แก่ (1) บริษัทขนส่งภาคเหนือจำกัด (2) โครงการปลูกกาแฟ (3) บริษัท Packing จำกัด (4) บริษัทขุดค้นและพัฒนาบ่อแร่จำกัด และ (5) โครงการก่อสร้างโรงงานซีเมนต์หลังที่สอง[62]

ระยะที่ 2 เริ่มตั้งแต่ประธานาธิบดีจีน เจียง เจ๋อหมิน เยือนลาวอย่างเป็นทางการในวันที่ 12 พฤศจิกายน 2000 และนายกรัฐมนตรีจีน เวิน เจียเป่า เยือนลาวในวันที่ 28 พฤศจิกายน 2004 จีนได้ให้ความช่วยเหลือแก่ลาวจำนวน 1,196,900,000 หยวน ในจำนวนนี้เงินช่วยเหลือเปล่าจำนวน 397,900,000 หยวน เงินกู้ไม่มีดอกเบี้ยจำนวน 299,000,000 หยวน เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ 500,000,000 หยวน

---

[61] สีคูน บุนวิไล, หมากผลการร่วมมือลาว-จีน, น. 24.

[62] เรื่องเดียวกัน, น. 25

ความช่วยเหลือข้างบนนี้ได้นำไปใช้ในโครงการต่าง ๆ ได้แก่ สร้างโรงพยาบาลมิตรภาพลาว-จีน ที่แขวงหลวงพระบาง (สร้างสำเร็จในปี 2003) เครื่องพิมพ์แผนที่ โครงการคุ้มครองหอวัฒนธรรมแห่งชาติระยะ 2 และ 3 โครงการขุดคลองแม่น้ำของตอนบน สร้างถนน R 3 เส้นทางคุนหมิง-บางกอก (ในส่วนที่อยู่ในลาว) โครงการขยายโทรคมนาคมระยะ 2 และระยะ 3 ซ่อมสถานีรับสัญญาณผ่านดาวเทียม ช่วยเหลือแบบให้เปล่าเครื่องอุปกรณ์รับใช้การประชุมอาเซียนครั้งที่ 10 โครงการปรับปรุงและสร้างน้ำพุสวนสาธารณะประตูชัย สร้างศูนย์รักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด โครงการฝึกอบรมพนักงานการนำ[63] ฯลฯ

ระยะที่ 3 นับตั้งแต่ท่านคำไต สีพันดอน ประธานประเทศลาว เยือนจีนในวันที่ 10-14 กรกฎาคม 2005 และท่านสะหมาน วิยะเกด ประธานสภาแห่งชาติลาวเยือนจีนในเดือนธันวาคม 2005 และท่านจูมมาลี ไชยะสอน ประธานประเทศคนใหม่เยือนจีนนับแต่วันที่ 26 มิถุนายน ถึงวันที่ 2 กรกฎาคม 2006 และประธานประเทศจีน หู จิ่นเท่า เยือนลาวในวันที่ 19-20 พฤศจิกายน 2006 จีนได้ให้ความช่วยเหลือลาวรวมมูลค่า 760,500,000 หยวน และ 200 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในจำนวนนี้เงินช่วยเหลือเปล่า 100,500,000 หยวน เงินกู้ไม่มีดอกเบี้ย 100,000,000 หยวน เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำจำนวน 560,000,000 หยวน และ 200 ล้านเหรียญสหรัฐฯ

ความช่วยเหลือดังกล่าวได้นำไปใช้ในโครงการต่าง ๆ ได้แก่ โครงการสนองยาต้านไข้มาเลเรีย โครงการจัดซื้อเครื่องบินโดยสาน MA 60 จำนวน 2 ลำ โครงการระบบบริหารรัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ และโครงการที่ทั้งสองฝ่ายตกลงเห็นดีด้วยกัน[64]

ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ความช่วยเหลือด้านการศึกษาของจีนให้แก่ลาวได้เริ่มมานับตั้งแต่ปีการศึกษา 1999-2000 โดยท่านเอกอัครราชทูตลาวประจำสถานเอกอัครราชทูตแห่ง สปป.ลาว ที่ปักกิ่ง ได้ลงนามในสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านการศึกษากับสถาบันการต่างประเทศของจีนในวันที่ 16 มีนาคม 1999[65] ซึ่งในเวลาดังกล่าวจีนได้ให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาลาวจำนวน 55 ทุน เพื่อไปเรียนต่อที่

---

[63] กระทรวงการต่างประเทศลาว กรมเอเชียแปรซิฟิก, ความสัมพันธ์และความร่วมมือลาว-จีน, พฤษภาคม 2008, น 5-6.

[64] สีคูน บุนวิไล, หมากผลการร่วมมือลาว-จีน, น 26.

[65] กระทรวงการต่างประเทศ, สถาบันการต่างประเทศ. 15 ปีแห่งความสำเร็จของสถาบันการต่างประเทศ 2008, น. 30.

มหาวิทยาลัยในจีนทุก ๆ ปี และทุนการศึกษาจะเพิ่มเป็น 230 คน หลัง ค.ศ. 2005[66] นักศึกษาลาวที่ไปศึกษาในจีนจะได้เรียนที่สถาบันที่หลากหลายสถาบันที่แตกต่างกันไป รวมไปถึงมหาวิทยาลัยชื่อดังของจีน เช่น Beijing, Fudan and Renmin[67]

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมามีนักศึกษาลาวได้ไปศึกษาที่จีนมากกว่า 1,000 คน และ 813 คนได้เรียนจบและกลับคืนประเทศแล้ว[68] มีทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโทในหลากหลายสาขาวิชา ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของลาวให้มีความรู้ความสามารถทางด้านปริมาณในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อีกด้านหนึ่งการแลกเปลี่ยนการศึกษายังเป็นสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์ความร่วมมือที่ยืนยงของสองชาติลาว-จีน ทั้งเป็นการส่งเสริมความเข้าอกเข้าใจและเพิ่มพูนสร้างความสามัคคีอันดีงามระหว่างสองชาติให้หนักแน่นยิ่ง ๆ ขึ้นไป

จีนเป็นปลายทางยอดนิยมของนักศึกษาลาว ครอบครัวที่มีฐานะจำนวนมากส่งบุตรไปศึกษาในจีนด้วยทุนของตนเองมากขึ้นทุกวัน เนื่องจากมีระบบการเรียนการสอนที่ดีและทันสมัย และค่าใช้จ่ายไม่แพงมากจนเกินไป หากเทียบกับในประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ ที่พัฒนาไปมากกว่าเช่นเดียวกัน

ลาวและจีนได้มีแผนความร่วมมือด้านการศึกษาระยะยาว ค.ศ. 2005-2010 ระหว่างกระทรวงศึกษาธิการของลาวและจีน ซึ่งจีนจะให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาลาวประมาณ 230 คนต่อปี ในจำนวนนี้ มีระดับปริญญาตรี 157 คนต่อปี สูงกว่าปริญญาตรี 73 คนต่อปี ปัจจุบันมีนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ประเทศจีนจำนวน 406 คน และที่ไปศึกษาด้วยทุนส่วนตัวอีกจำนวน 200 คน[69] นอกจากนี้ยังได้เชิญนักวิชาการลาวเข้าร่วมฝึกอบรม สัมมนาวิชาการ ในแต่ละปีไม่ต่ำกว่า 50 หัวข้อ จำนวน 70 ทุน ในค.ศ. 2005 จีน ได้เชิญพนักงานระดับเลขาธิการพรรคขั้นอำเภอจำนวน 100 ท่าน ขั้นผู้นำท้องถิ่น 60 ท่าน และ ค.ศ. 2006 ได้เชื้อเชิญพนักงานระดับสูง 100 ท่าน พนักงานตรวจตราวินัย 30 ท่าน ของลาวไปยกระดับทฤษฎีการเมือง และถ่ายทอดบทเรียนด้านพฤติกรรมที่จีน และแต่ละปีรัฐบาลจีนยังได้ส่งอาสาสมัครรุ่นใหม่จำนวน 12-15 ท่าน มาช่วยสอน

---

[66] China-Laos Cooperation Set to Further Prosper: Lao Official <http://english.peopledaily.com.cn/200205/13/eng20020513_95533.shtml>

[67] Vientiane times Newspaper, ฉบับวันที่ 01 September 2009. p. 10

[68] Ibid., p. 10

[69] หนังสือพิมพ์เวียงจันใหม่, ฉบับลงวันที่ 29 พฤษภาคม 2008, น. 4.

วิชาต่าง ๆ ให้พนักงานของหลายกระทรวงท้องถิ่นของลาว[70] นอกจากนั้นก็มีบางกระทรวง กรมกอง และท้องถิ่น ได้มีการทำสัญญาข้อตกลงเพื่อร่วมมือแลกเปลี่ยนบทเรียน ข้อมูลข่าวสาร อันนำไปสู่ผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการลาวกำลังปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่ดีขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของการพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคม เพื่อให้ประเทศชาติหลุดพ้นจากความด้อยพัฒนาใน ค.ศ. 2020 ฉะนั้นการช่วยเหลือของรัฐบาลและประชาชนจีนที่ให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาลาวไปศึกษาที่จีน จะเป็นการช่วยสนับสนุนที่สำคัญบนพื้นฐานความสัมพันธ์มิตรภาพอันลึกซึ้ง เป็นเพื่อนบ้านเรือนเคียงที่มีมูลเชื้ออันดีงามมาแต่อดีต

วิกฤตการณ์เศรษฐกิจเอเชีย ค.ศ. 1997 และผลกระทบต่อความสัมพันธ์ลาว-จีน

วิกฤตการณ์การเงินเอเชีย ค.ศ. 1997 ได้ปรากฏอย่างชัดเจน เมื่อไทยจำต้องลดค่าเงินบาทในวันที่ 2 กรกฎาคม 1997 จาก 25-26 บาทต่อดอลลาร์ เป็น 40-50 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ และอีก 1 เดือนต่อมาต้องขอความช่วยเหลือทางการเงินจาก IMF วิกฤตการณ์เศรษฐกิจนี้ได้ขยายตัวลามไปสู่ประเทศอื่น ๆ ในเอเชียมีการลดค่าเงินในหลายประเทศ เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย และเกาหลีใต้ สำหรับลาวนั้น วิกฤตการณ์การเงินเอเชียทำให้ค่าเงินกีบของลาวตกต่ำลงอย่างรุนแรงยิ่งกว่าในประเทศไทย กล่าวคือค่าเงินกีบลาวซึ่งเคยอยู่ในระดับ 900-950 ต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ใน ค.ศ. 1996 ลดลงเหลือ 1,350 ต่อดอลลาร์สหรัฐ ในเดือนกันยายน 1997 เหลือ 4,500 กีบต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ในเดือนกันยายน 1998 และเหลือ 9,400 กีบต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ในเดือนกันยายน 1999[71] ปัญหาวิกฤตการณ์การเงินนี้ทำให้ประชาชนลาวสูญเสียเงินออมไปเกือบหมด ข้าราชการลาวสูญเสียอำนาจการซื้อไปร้อยละ 80 จึงสร้างความลำบากให้กับข้าราชการและประชาชนลาวโดยทั่วไป วิกฤตการณ์การเงินได้ทำให้เศรษฐกิจถดถอยทั่วทั้งเอเชีย และเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและนำไปสู่ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของภูมิภาคที่กว้างขวางขึ้น

---

[70] สีคูน บุนวิไล, หมากผลการร่วมมือลาว-จีน, น 29.

[71] สุรชัย ศิริไกร, "นโยบายต่างประเทศลาว" ใน สีดา สอนศรี (บรรณาธิการ) เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: นโยบายต่างประเทศหลังวิกฤตเศรษฐกิจ (ค.ศ 1997-2006), น.367.

นอกจากนี้ยังทำให้นักธุรกิจไทยและต่างชาติชะลอการลงทุนในลาวจนเกือบหยุดนิ่ง การลงทุนของต่างชาติในลาวใน ค.ศ. 1997 ลดลงเหลือเพียง 150 ล้านเหรียญสหรัฐฯ จากที่เคยสูงสุดถึง 1,200 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ใน ค.ศ. 1995 ใน ค.ศ. 1998 มีการลงทุนจริง 3 ล้านเหรียญสหรัฐฯ จากมาเลเซีย 900,000 เหรียญสหรัฐฯ จากจีน และ 580,000 เหรียญสหรัฐฯ จากเกาหลีใต้[72] ใน ค.ศ. 1998 ลาวได้รับการลงทุนใหม่จากประเทศภายนอกประมาณ 200 ล้านเหรียญสหรัฐฯ จาก ค.ศ. 1997 เป็นต้นมา บริษัทต่างชาติในลาวได้ปิดกิจการไปจำนวนมากถึง 237 บริษัท ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่เป็นบริษัทของไทย แต่ในขณะที่ค่าเงินกีบตกต่ำและการลงทุนจากต่างชาติลดลง รัฐบาลยังคงนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศเป็นมูลค่าที่มากกว่ามูลค่าของสินค้าส่งออก เนื่องจากลาวต้องนำเข้าสินค้าเกือบทุกชนิดจากต่างประเทศ ใน ค.ศ. 1997 ลาวนำเข้าสินค้ามูลค่า 706 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และส่งออก 359 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ค.ศ. 1998 ลาวนำเข้าสินค้ามูลค่า 552 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และส่งออก 369 ล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้เพื่อมิให้เกิดภาวการณ์ขาดแคลนสินค้าในประเทศ ใน ค.ศ. 1998 ปริมาณการค้าลาว-ไทยได้เพิ่มมากขึ้นอีกร้อยละ 27.8 เป็นมูลค่า 16,000 ล้านบาท โดยลาวได้ซื้อสินค้าจากไทยเพิ่มขึ้นเพื่อกักตุนโดยเกรงว่าค่าเงินกีบจะยิ่งตกต่ำลงไปเรื่อย ๆ[73] แต่เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจการเงินใน ค.ศ. 1997 ลาวมีเงินเข้าประเทศลดน้อยลงมากจนไม่อาจจะรักษาค่าเงินกีบไว้ได้ นอกจากนี้การส่งสินค้า ไม้ซุง ไม้แปรรูป และผลิตภัณฑ์จากไม้ และกระแสไฟฟ้าให้กับประเทศไทยได้ลดลงด้วย เพราะการชะลอตัวทางเศรษฐกิจของไทย

ในช่วงที่ลาวได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ลาวไม่ได้รับความช่วยเหลือใด ๆ จากประเทศเพื่อนบ้าน ครั้นเมื่อลาวไม่อาจแสวงหาความร่วมมือและขอความช่วยเหลือใด ๆ จากต่างประเทศโดยเฉพาะไทยและประเทศอาเซียนได้มากนัก ลาวจึงไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากจะหวนกลับไปขอความช่วยเหลือจากจีนเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยจีนให้เงินกู้แก่ลาวโดยไม่คิดดอกเบี้ยเพื่อพยุงค่าเงินกีบของลาว ซึ่งประเด็นดังกล่าวได้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างลาวกับจีนทวีความใกล้ชิดกันมากขึ้น จากวิกฤตเศรษฐกิจนี้ได้เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของลาวต่อจีน

---

[72] Laos: Asia 1999 Yearbook, p. 249.

[73] Laos: Asia 2000 Yearbook, p. 151.

จีนได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือทั้งระยะสั้นและระยะยาว ทั้งการแสดงเจตจำนงในการปล่อยเงินกู้ให้แก่ลาว ผ่านกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ซึ่งถือเป็นบทบาทในเชิงสร้างสรรค์ของจีนอย่างมาก นอกจากนั้นแล้วจีนยังเสนอและต้องการสร้างการป้องกันการเกิดวิกฤตการณ์ดังกล่าวในระยะยาวที่อาจส่งผลกระทบต่อประเทศต่าง ๆ ในเอเชียได้อีก

ความเสียหายจากการเกิดวิกฤตทางการเงินในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใน ค.ศ. 1997 ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการเมืองในภูมิภาคเอเชียในการขาดความเชื่อมั่นทางการค้าขาย การลงทุน อีกทั้งรัฐบาลในหลายประเทศต้องเข้ามาช่วยเหลือกอบกู้ประเทศที่ประสบปัญหาดังกล่าว ในขณะที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังประสบปัญหา แต่ความสัมพันธ์ระหว่างลาวกับจีนกลับมีความเหนียวแน่นและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทั้งนี้จีนได้อาศัยวิกฤตการณ์ดังกล่าวในการเข้ามาสร้างความเกี่ยวพันอย่างแนบแน่นกับลาวทั้งการเป็นหุ้นส่วนทางการเมืองและเศรษฐกิจ โดยจีนได้ใช้ประโยชน์จากความผิดหวังของลาวต่อประเทศเพื่อนบ้านและอาเซียน รวมถึงสถาบันการเงินระหว่างประเทศที่ไม่เข้ามาให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund - IMF)

ความผิดหวังของลาวที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้านและอาเซียน ทำให้ลาวได้กลับไปหาพันธมิตรเก่าอย่างเช่นจีนและเวียดนาม โดยท่าทีของจีนมีความเห็นอกเห็นใจกระตือรือร้นที่จะเข้ามาให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มใจ โดยในปลาย ค.ศ. 1998 จีนยังตกลงมอบความช่วยเหลือแบบให้เปล่าจำนวน 1.21 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพื่อให้ลาวรักษาเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ สำหรับมาตรการพยุงค่าเงินกีบให้มีเสถียรภาพนั้น รัฐบาลลาวได้รับความช่วยเหลือจากจีนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกองทุนสำรองเงินตราต่างประเทศให้อยู่ในระดับ 112.69 ล้านเหรียญสหรัฐฯ[74] ซึ่งทำให้รัฐบาลมีศักยภาพในการปกป้องค่าเงินกีบได้ดีขึ้น สิ่งที่สำคัญก็คือจีนรับปากจะใช้เงินกีบในการติดต่อค้าขายกับลาว[75] และแสดงท่าทีชัดเจนว่าจีนจะไม่ลดค่าเงินหยวนของจีนเพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเงินของภูมิภาคไว้[76] การที่จีนไม่ได้ปรับเปลี่ยนค่าเงินหยวนของตนในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์การเงินในเอเชีย เท่ากับเป็นการช่วยในทางอ้อม ซึ่ง

---

[74] สุนัย ผาสุก, “ลาว” ใน อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์ และวัชรินทร์ ยงศิริ (บก.) เอเชียรายปี 2000, น. 176.

[75] Laos: Asia 2000, Yearbook, p. 150.

[76] “China Vows Not to Devalue Yuan to keep Regional Stable,” Straits Times (17 December, 1997) : 33.

นำไปสู่การเพิ่มโอกาสในการกอบกู้เสถียรภาพทางการเงินของลาวและของประเทศอื่นๆ ในเอเชีย ให้กลับคืนมาได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น เพราะถ้าหากจีนได้ปรับเปลี่ยนระบบอัตราแลกเปลี่ยนของตน ในช่วงเวลาดังกล่าววิกฤตการณ์การเงินอาจบานปลายขยายตัวต่อไปอีก จนสร้างความเสียหาย ทางเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มขึ้นอีกมาก

จีนได้พยายามแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบของตนในการเป็นประเทศมหาอำนาจที่ ไม่เห็นแก่ตัวและไม่แสวงหาโอกาสจากความเสียหายของเพื่อนบ้าน การปฏิบัติของจีนต่อวิกฤต เศรษฐกิจการเงินในลาวนั้นตรงกันข้ามกับประเทศเพื่อนบ้านและอาเซียนอย่างสิ้นเชิง จีนนั้นทำให้ ประเทศที่ประสบปัญหาในภูมิภาค โดยเฉพาะลาวรู้สึกขอบคุณและซาบซึ้งต่อการแสดงความ จริงใจในยามที่ประเทศเพื่อนบ้านเล็ก ๆ อย่างลาวประสบปัญหา

นอกจากนั้นวิกฤตการณ์การเงินในเอเชียนี้ได้เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในความสัมพันธ์ ระหว่างลาวกับจีนก็คือ เป้าหมายของจีนได้เปลี่ยนแปลงไปให้ความสำคัญกับเรื่องของเศรษฐกิจ และการค้ามากกว่าประเด็นเรื่องความมั่นคงและการเมืองที่มีมาตลอดทศวรรษที่ 1990 และวิกฤต เศรษฐกิจนี้ยังส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ระหว่างลาวกับประเทศเพื่อนบ้านและ อาเซียน จะเห็นได้ว่าวิกฤตการณ์เศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความเกี่ยวพันให้ลาวกับจีน

ความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub-region : GMS) และบทบาทของจีน

ความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง หรือหกเหลี่ยมเศรษฐกิจได้ดำเนินการมาตั้งแต่ ค.ศ. 1992 สมาชิกประกอบด้วย 6 ประเทศ คือ ลาว ไทย กัมพูชา สหภาพพม่า เวียดนาม และจีน ตอนใต้ (มณฑลหยุนนาน) โดยมีธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) เป็นผู้ให้การสนับสนุนหลัก กลุ่ม ประเทศ GMS มีพื้นที่รวมกันประมาณ 2 ล้าน 3 แสนตารางกิโลเมตร หรือประมาณเท่าพื้นที่ของ ยุโรปตะวันตก[77] มีประชากรร่วมกันประมาณ 325 ล้านคน อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งยังเป็นจุดศูนย์กลางในการเชื่อมโยงติดต่อระหว่างภูมิภาคเอเชียใต้ เอเชียตะวันออก และ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้[78]

---

[77] The GMS Beyond Borders Regional Cooperation Strategy and Program 2004-2008. Asian Development Bank, March 2004, pp. 5-11

[78] ขจิต จิตตเสวี, องค์การระหว่างประเทศ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2552), น. 248.

GMS มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางการค้า การลงทุนอุตสาหกรรม การเกษตร และบริการ สนับสนุนการจ้างงานและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น ส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือทางเทคโนโลยีและการศึกษาระหว่างกัน ตลอดจนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ส่งเสริมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมและเพิ่มขีดความสามารถรวมทั้งโอกาสทางเศรษฐกิจในเวทีการค้าโลก[79]

สาขาความร่วมมือของ GMS มี 9 สาขา ได้แก่ (1) คมนาคมขนส่ง (2) โทรคมนาคม (3) พลังงาน (4) การค้า (5) การลงทุน (6) เกษตร (7) สิ่งแวดล้อม (8) การท่องเที่ยว และ (9) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์[80]

กรอบวิสัยทัศน์ของโครงการ GMS เริ่มจากการที่ประเทศต่าง ๆ จะต้องสร้างเอกลักษณ์ของความเป็นกลุ่มประเทศในภูมิภาคเดียวกัน (Regional entity) อันเป็นที่มาของการสถาปนา “อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง Greater Mekong Sub-region” จากนั้นจึงกล่าวถึงการเชื่อมโยงที่เข้มแข็งทางเศรษฐกิจของทุกประเทศใน GMS การสร้างตลาดภูมิภาค การเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน และท้ายที่สุดก็คือโครงการหลัก (Flagship Programme) จำนวน 11 โครงการ ครอบคลุมหลากหลายสาขา ตั้งแต่การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ การพัฒนาโครงข่ายระบบคมนาคม ระบบโทรคมนาคม และระบบสายส่งไฟฟ้า ไปจนถึงโครงการปรับปรุงและปฏิรูปนโยบายเศรษฐกิจของทุกประเทศให้มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั้งหลายทั้งปวงนี้ก็เพื่อให้เกิดบูรณาการทางเศรษฐกิจใน GMS และระหว่าง GMS กับอาเซียน ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจ GMS เชื่อมโยงกับส่วนอื่น ๆ ของเอเชียและตลาดโลกในที่สุด[81]

---

[79] Asian Development Bank, March 1997, Sustaining Momentum: Economic Cooperation in The Greater Mekong Sub-region, p. 25

[80] ขจิต จิตตเสวี, องค์การระหว่างประเทศ, น. 248.

[81] ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, แม่น้ำโขง-สาละวิน: ผู้คน ผืนน้ำ และสุวรรณภูมิของอุษาคเนย์ (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2551), น. 106.

แผนงานลำดับความสำคัญสูง (Flagship Programme) จำนวน 11 โครงการ ได้แก่[82]

1. แผนงานพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor)

2. แผนงานพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor)

3. แผนงานพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor)

4. แผนงานพัฒนาเครือข่ายโทรคมนาคม (Telecommunication Backbone)

5. แผนงานซื้อ-ขายไฟฟ้าและการเชื่อมโยงเครือข่ายสายส่งไฟฟ้า (Regional Power Interconnection and Trading Arrangements)

6. แผนงานการอำนวยความสะดวกการค้าและการลงทุนข้ามพรมแดน (Facilitating Cross-Border Trade and Investment)

7. แผนงานเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชน (Enhancing Private Sector Participation and Competitiveness)

8. แผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และทักษะความชำนาญ (Developing Human Resources and Skills Competencies)

9. กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งแวดล้อม (Strategic Environment Framework)

10. แผนการป้องกันน้ำท่วมและการจัดการทรัพยากรน้ำ (Flood Control and Water Resource Management)

11. แผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยว (GMS Tourism Development)

ในจำนวน 11 แผนงาน ได้มีการกำหนดเอา 10 โครงการพัฒนาพื้นฐานโครงร่างมูลค่าทั้งหมด 2 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ลาวมี 4 โครงการมูลค่า 482.7 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ได้แก่ (1) โครงการเส้นทาง เลข 9 (2) โครงการไฟฟ้าน้ำตกเทินหีนบูน และเขื่อนไฟฟ้าน้ำตกน้ำเลิก (3) โครงการเส้นทางแต่จำปาสักถึงชายแดนกัมพูชา และ (4) โครงการเส้นทาง R3 บ่อเตน-ห้วยชาย[83]

---

[82] The GMS Beyond Borders Regional Cooperation Strategy and Program 2004-2008. Asian Development Bank, March 2004, pp. 31-32.

[83] หนังสือพิมพ์ประชาชน, ลงวันที่ 26 มีนาคม 2008 ฉบับที่ 10376 ปี 57, น. 5

ลาวจะได้รับผลประโยชน์หลายด้านจากการร่วมมือดังกล่าวเช่น

ด้านพลังงานไฟฟ้า สร้างรายรับจากการขายกระแสไฟฟ้าจากเขื่อนไฟฟ้าน้ำตกเทินหีนบูน และเขื่อนไฟฟ้าน้ำเลิกมูลค่ากว่า 380 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งเป็นโครงการแรกที่มีการเข้าร่วมของภาคเอกชนโดยที่ ADB เป็นผู้ให้กู้ยืม และสัญญาว่าด้วยการเชื่อมต่อ และการค้าพลังงานในภาคพื้น

ด้านการขนส่ง

- เส้นทางเลข 9 เรียกว่าเส้นทางเชื่อมต่อตะวันตก-ตะวันออก
- เส้นทางจำปาสักถึงชายแดนกัมพูชา
- สะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 สะหวันนะเขต-มุกดาหาน
- สนธิสัญญาการขนส่งข้ามแดน GMS
- เส้นทาง R3 บ่อเตนถึงห้วยชาย
- การตกลงระหว่างลาว-จีน-ไทย เกี่ยวกับปัญหาการเงิน ในการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 4 ห้วยชาย-เชียงของ และ
- การท่องเที่ยว และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์[84]

ลาวมีความคาดหวังอย่างมากว่าความร่วมมือ GMS จะนำผลประโยชน์มาสู่ลาวเช่น แนวเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก และเหนือ-ใต้ (East-West and North-South Corridor) ทางรถไฟสิงคโปร์-คุนหมิง โดยผ่านลาว และบรรดาโครงการร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยืนยง เนื่องจากลาวมีความได้เปรียบลักษณะทางภูมิศาสตร์ซึ่งอยู่ใจกลางกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงมีเขตแดนติดต่อกับทุกประเทศ โดยลาวจะเป็นประตูสำหรับการระบายสินค้าออกไปสู่ประเทศที่สาม

นับตั้งแต่ ค.ศ. 1994-2007 มีการลงทุนเข้าใน 34 โครงการ GMS มูลค่ากว่า 10 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในจำนวนนี้ ADB ให้ทุน 3.4 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ บรรดาประเทศสมาชิก 3 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ และคู่ร่วมพัฒนาต่าง ๆ อีก 3.5 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ นอกจากนั้นยังมีโครงการช่วยเหลือวิชาการจำนวน 146 โครงการ มูลค่า 166 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ที่กำลังดำเนินหรือสิ้นสุดไป[85]

---

[84] เรื่องเดียวกัน, น. 5

[85] หนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่, วันที่ 27 มีนาคม 2008. ฉบับ 11503 ปี 32, น. 10

การส่งออกระหว่างประเทศ GMS ได้เพิ่มขึ้นกว่า 18 เท่าตัว จาก 2.4 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ใน ค.ศ. 1992 เป็น 43.8 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ใน ค.ศ. 2006 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น 3 เท่า จาก 2.1 พันล้าน เป็น 7 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจาก 10 เป็น 20 ล้านคน[86]

โครงการการพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจ

การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจเป็นหัวใจของโครงการ GMS ความสำเร็จของโครงการ GMS นั้นต้องพึ่งพาอาศัยการขยายตัวของตลาด และการสร้างตลาดร่วมที่เชื่อมโยงผู้ผลิตและผู้บริโภคของประเทศต่างๆ เข้าด้วยกันเป็นหนึ่งเดียว หากการขยายตัวของตลาดไม่เกิดขึ้น ย่อมหมายถึงอุปสรรคต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศยากจนในโครงการ GMS ดังนั้น โครงการพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจจึงเกี่ยวพันกับเงินลงทุนมหาศาล เช่น แนวพื้นที่เศรษฐกิจสายเหนือ-ใต้ เส้นทางคุนหมิง-เชียงราย-กรุงเทพ ผ่านลาวและพม่า รวมเส้นทางคุนหมิง-ฮาโนย-ไฮฟอง มีโครงการเกี่ยวข้องอย่างน้อย 15 โครงการ และเงินลงทุนที่เกี่ยวข้องขั้นต่ำ 4.5 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ (หรือประมาณ 1.8 แสนล้านบาท) และแนวพื้นที่เศรษฐกิจสายตะวันออก-ตะวันตก ระยะทางรวม 1,450 กม. เชื่อมโยงท่าเรือที่เมืองดานังในเวียดนาม และท่าเรือที่เมืองเมาะลำไย ในพม่า เส้นทางนี้ตัดผ่านเส้นทางในลาวและภาคอีสาน รวมทั้งภาคเหนือของไทยมี 77 โครงการที่เกี่ยวข้อง มีมูลค่าการลงทุนรวม 2.5 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ (หรือประมาณ 1 แสนล้านบาท) ที่น่าสนใจก็คือได้มีนักลงทุนต่างประเทศเข้ามาทำธุรกิจในเส้นทางสายนี้แล้ว เช่นบริษัท Oxiana จากออสเตรเลียที่กำลังทำเหมืองทองและทองแดงที่เมืองเซโปนแขวงสะหวันนะเขตของลาว เป็นต้น

ความคืบหน้าการดำเนินงานการพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญเช่น

1. **การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจเหนือ-ใต้** (North-South Corridor) เชื่อมโยงไทย-พม่า/ลาว-จีน มี 3 เส้นทางได้แก่ (1) เส้นทางแม่สาย-เชียงตุง-เชียงรุ่ง-คุนหมิง ไทยช่วยสร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 และเส้นทางแม่สาย-เชียงตุง-เชียงรุ่งในเดือนกรกฎาคม 2004 (2) เส้นทางสายเชียงของ-หลวงน้ำทา-เชียงรุ่ง-คุนหมิง ไทย จีน และ ADB ได้ให้ความช่วยเหลือการก่อสร้างเส้นทางในส่วนของลาวฝ่ายระหนึ่งในสามของค่าก่อสร้าง โดยไทยให้ความช่วยเหลือแบบเงินกู้ผ่อนปรนด้วยวงเงิน 1,385 ล้านบาท ก่อสร้างแล้วเสร็จใน ค.ศ. 2005 อนึ่ง

[86] หนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่, ลงวันที่ 1 เมษายน 2008. ฉบับ 11507 ปี 32, น. 10

รัฐบาลไทยได้ประกาศเจตนารมณ์ที่จะช่วยสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงที่เชียงของ-ห้วยชาย โดยจะรับผิดชอบค่าก่อสร้างครึ่งหนึ่ง และจีนก็ประกาศให้การช่วยเหลือ 50% แก่ลาวด้วย[87] (3) เส้นทางสายห้วยโก๋น-ปากแบ่ง โครงการปรับปรุงเส้นทางจากห้วยโก๋น (จ.น่าน)-เมืองเงิน (แขวงไชยะบูลี)-ปากแบ่ง (แขวงอุดมไซ) ระยะทาง 49.22 กม ซึ่งไทยจะให้ความช่วยเหลือด้วยวงเงิน 840 ล้านบาท โดยเป็นเงินกู้ผ่อนปรนร้อยละ 70 และเงินให้เปล่าร้อยละ 30 โดยเส้นทางนี้จะสามารถเชื่อมต่อจาก จ.น่าน ไปยังจีน (ผ่านทางไชยะบูลี-บ่อเตน) และเชื่อมต่อไปยังหลวงพระบาง

ปัจจุบันเส้นทาง R3 ได้สร้างเสร็จแล้วยังคงเหลือแต่สะพานข้ามแม่น้ำโขงห้วยชาย-เชียงของ ซึ่งคาดว่าจะสร้างเสร็จในปี 2012 ถ้าเส้นทางนี้เสร็จสมบูรณ์จะเป็นแนวเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ที่สำคัญและมีบทบาทสำคัญใหญ่หลวงในการผลักดันส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามพื้นที่ติดต่อกัน สิ่งที่สำคัญจะเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่การค้าขาย การขนส่ง การท่องเที่ยว และการบริการ และอื่น ๆ ระหว่างลาวกับหยุนนานเพิ่มทวีขึ้น เพราะหยุนนานเป็นทางผ่านเป็นสะพานเชื่อมต่อที่สำคัญในการร่วมมือลาว-จีน[88]

2. **การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก** (East-West Economic Corridor - EWEC) เชื่อมโยงพม่า-ไทย-ลาว-เวียดนามมี 2 ฝั่งคือ (1) ฝั่งตะวันออก: มุกดาหาร-สะหวันนะเขต-ดองฮา-เว้-ดานัง แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ สะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 เชื่อมระหว่างไทยและลาว ทั้งนี้ได้กู้เงินจากธนาคารเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศญี่ปุ่น (Japan Bank for International Cooperation - JBIC) มาดำเนินการก่อสร้างเป็นวงเงิน 4,700 ล้านเยน (ส่วนของไทย 2,300 ล้านเยน) ได้มีการลงนามสัญญาจ้างก่อสร้างสะพานเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2003 สะพานฯ ก่อสร้างเสร็จและเปิดใช้อย่างเป็นทางการใน ค.ศ. 2005 เส้นทางหมายเลข 9 (ในลาว) ซึ่งได้รับการปรับปรุงและซ่อมแซมเส้นทางสะหวันนะเขต-เมืองพิน-แดนสวรรค์ ระยะทางประมาณ 210 กม. โดยองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่นและ ADB ให้การสนับสนุนด้านการเงิน และได้เปิดใช้อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2004 และเส้นทางหมายเลข 9 (ในเวียดนาม) และท่าเรือน้ำลึกดานัง ADB, JBIC และรัฐบาลเวียดนามให้การสนับสนุนด้านการเงินในการก่อสร้างเส้นทางลาวบ๋าว-ดองฮา อุโมงค์ไฮวัน และการปรับปรุงท่าเรือน้ำลึกดานัง

---

[87] สีคูน บุนวิไล, หมากผลการร่วมมือลาว-จีน, น. 19.

[88] บทสัมภาษณ์ท่าน บัวสอน บุบผาวัน ต่อนักข่าว หยุนนานของจีน ใน หนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่ วันที่ 1 เมษายน 2008.

(2) ฝั่งตะวันตก: แม่สอด-เมาะลำไย ไทยจะให้ความช่วยเหลือเส้นทางช่วงแม่สอด-เมียวดี-กอกระเร็ก-พะอัน-ท่าตอน ระยะทางประมาณ 198 กม. (โดยจะสร้างแบบให้เปล่าในช่วง 18 กม. แรก และให้กู้ในส่วนที่เหลือ) ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางแม่สอด-เมียวดี-เมาะลำไย โดยรัฐบาลไทยตกลงในหลักการที่จะให้เงินกู้สำหรับการก่อสร้างช่วงกอกะเร็ก-เมาะลำไย ในระยะต่อไป

3. **การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตอนใต้** (Southern Economic Corridor) เชื่อมโยงไทย-กัมพูชา-เวียดนาม แบ่งออกเป็น 2 เส้นทาง คือ (1) เส้นทางตราด-เกาะกง-สแรแอมปึล เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางเลียบชายฝั่งทะเลไทย-กัมพูชา-เวียดนาม (R10) โดยไทยให้ความช่วยเหลือแบบเงินกู้ผ่อนปรน 567.7 ล้านบาท เพื่อการปรับปรุงถนนระยะทาง 151.5 กม. และให้เปล่า 288 ล้านบาท เพื่อการก่อสร้างสะพานขนาดใหญ่ 4 แห่ง (3) เส้นทางช่องสะงำ-อันลองเวง-เสียมราช การปรับปรุงถนนระยะทาง 167 กม. ซึ่งจะเชื่อมโยงระหว่างภาคอีสานใต้ของไทยกับเมืองเสียมราช โดยเริ่มเจรจาเงื่อนไขสัญญาเงินกู้เมื่อกลาง ค.ศ. 2004[89]

อิทธิพลของจีนต่อโครงการ GMS

ในทศวรรษที่ 1990 มีการรวมตัวกันทางด้านเศรษฐกิจมากมายเช่น เหลี่ยมเศรษฐกิจถือว่าเป็นแนวคิดที่นิยมมากๆ จีนบอกว่า การพัฒนาหรือความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเป็น “เหลี่ยม” ต่างๆ นี้ทั้งสี่ประเทศคือ พม่า ลาว จีน และไทยนั้น จีนกับไทยเห็นพ้องต้องกันมากที่สุด โดยจีนเห็นว่าสาระสำคัญของความร่วมมือในเบื้องต้นก็คือเส้นทางคมนาคม เมื่อเป็นเส้นทางคมนาคมแล้วก็มีทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ แต่สิ่งที่น่าสังเกตอย่างมากในเวลานั้นก็คือ ทางจีนต้องการมากที่สุดก็คือทางจากแม่น้ำโขง คือเปิดแม่น้ำโขงให้เป็นเส้นทางการคมนาคม และจีนก็พยายามผลักดันมาตลอดทศวรรษที่ 1990 แต่ในเวลานั้นก็ยังไม่สำเร็จมากนัก นั่นก็คือ การระเบิดเกาะแก่งและการขุดลอกร่องน้ำในแม่น้ำโขง

การใช้แม่น้ำโขง-แม่น้ำล้านช้างเพื่อการคมนาคมและการขนส่ง

จีนมีผลประโยชน์มากในการใช้แม่น้ำโขงตอนบน (แม่น้ำโขง-แม่น้ำล้านช้าง) เพื่อขนส่งสินค้าและส่งเสริมการท่องเที่ยว การเปิดเส้นทางคมนาคมและการขนส่งเพื่อการค้า จีนกระตือรือร้นในการปรับปรุงพัฒนาแม่น้ำโขงตอนบนให้ใช้การได้ภายหลังความขัดแย้งในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงบรรเทาลง ในวันที่ 15 เมษายน 1990 มณฑลหยุนนานของจีนได้ลงนามกับลาวตกลงจะร่วมกันสำรวจเส้นทางเดินเรือบางส่วนของแม่น้ำโขงตอนบน ในปีนั้นจีนกับลาวได้ร่วมมือกัน

---

[89] ขจิต จิตตเสวี, องค์การระหว่างประเทศ, น. 249-250.

ทดลองเดินเรือในช่วงเมืองเชียงรุ่งถึงหลวงพระบาง 2 ครั้ง ในเดือนกุมภาพันธ์-พฤษภาคม 1993 จีนเป็นเจ้าภาพร่วมกับลาวในการสำรวจแม่น้ำโขงตอนบนจากซือเหมาถึงหลวงพระบาง โดยจีนเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายที่ใช้เวลายาวนานที่สุด (คือ 83 วัน) ในระหว่างวันที่ 17 กุมภาพันธ์ ถึง 10 พฤษภาคม 1993 คณะสำรวจประกอบด้วย เจ้าหน้าที่-นักวิจัย-ผู้เชี่ยวชาญ-แพทย์ของจีน ลาว ไทย และพม่า รวม 40 คน[90] คณะสำรวจได้เสนอแนะให้ร่วมมือกันทำงานต่อไปในการปรับปรุงเส้นทางเดินเรือ ให้เรือน้ำหนัก 100 ตัน แล่นได้ตลอดปีอย่างปลอดภัย

จีนเป็นฝ่ายผลักดันให้มีการปรับปรุงเส้นทางเดินเรือโดยระเบิดเกาะแก่งและขุดหาดดอน ตามข้อเสนอของคณะสำรวจ ไทย ลาวและพม่าที่ล้วนเห็นชอบด้วยในเรื่องนี้

ในวันที่ 20 เมษายน 2000 จีน พม่า ลาว และไทย ได้ลงนามในข้อตกลงการเดินเรือเพื่อการค้า (Commercial Navigation Agreement) ซึ่งทั้ง 4 ประเทศตกลงกันว่าจะปรับปรุงแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง ช่วงซือเหมาถึงหลวงพระบาง (ระยะทาง 886 กิโลเมตร) ให้เรือสินค้าขนาดระหว่าง 100-150 ตันเดินได้อย่างน้อยปีละ 11 เดือน เพื่ออนุมัติให้เป็นไปตามข้อตกลงนี้ ทั้ง 4 ประเทศได้ตกลงแต่งตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญทำการสำรวจเกาะแก่งที่ตื้นเขิน (shoals) ที่ที่น้ำไหลเชี่ยว (rapids) และโขดหิน (reefs) ซึ่งมีอุปสรรคต่อการเดินเรือ คณะทำงานของทั้ง 4 ประเทศ (Environmental Impact Assessment Team and a Detailed Survey Team) ได้ทำการสำรวจ (ช่วงเดือนมีนาคม-มิถุนายน 2001) ซึ่งปรากฏว่ามีหลายพื้นที่ต้องมีการระเบิดออก แต่เพื่อมิให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมควรดำเนินการเป็น 3 ระยะ ระยะแรกจะต้องระเบิดเกาะแก่งและโขดหิน 20 แห่ง เพื่อให้เรือ 100 ตันเดินได้ตลอดปี ระยะที่สองให้ระเบิดและขุดลอกสันดอน 51 แห่ง เพื่อให้เรือ 300 ตัน เดินได้เป็นเวลา 95% ของเวลาในรอบปี และระยะสามให้ปรับปรุงร่องน้ำให้มีลักษณะคล้ายคลองเพื่อให้เรือขนาด 500 ตัน เดินได้เป็นเวลา 95% ในรอบปี งานปรับปรุงแก่งเกาะและขุดลอกคลองนี้ ทั้ง 4 ประเทศตกลงกันให้เจ้าของประเทศของเกาะแก่งเป็นผู้ดำเนินงาน โดยจีนเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย (งบประมาณ 200 ล้านหยวน) งานระยะแรกกำหนดให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปีของน้ำลด (ค.ศ. 2003) ปัจจุบันจีนและลาวได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว ไทยเป็นประเทศเดียวที่มีชาวบ้านและองค์กรเอกชนประท้วง การระเบิดโขดหินที่ดอนผีหลวงในจังหวัด

---

[90] ดู “Report on an Investigation of Waterway Transportation along the Upper Mekong River of China, Laos Myanmar and Thailand” , by Upper Mekong Associated Survey Team of China, Laos, Myanmar and Thailand. May 19, 1993.

เชียงรายยังคงค้างอยู่ จีนมิได้เร่งรัดให้ปฏิบัติตามข้อตกลงเพราะรู้ปัญหาของไทยดี อย่างไรก็ตาม การเปิดเส้นทางเดินเรือเชียงแสน-ซือเหมาก็ได้เริ่มขึ้นแล้วโดยมีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการที่เชียงรุ้ง เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2001[91]

ตั้งแต่แม่น้ำโขง-ล้านช้าง เปิดให้มีการเดินเรือในเชิงพาณิชย์อย่างเป็นทางการเป็นต้นมา ประเทศที่ใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่คือจีนและไทย ลาวและพม่าให้ความสนใจที่จะใช้ประโยชน์น้อย เรือขนส่งสินค้าที่เดินระหว่างเชียงรุ่งของจีนและเชียงแสนของไทย ส่วนมากเป็นของจีน (รวมกันประมาณ 110 ลำใน ค.ศ. 2003) ในทศวรรษที่ 1990 มีเรือสินค้าแล่นไปมาประมาณ 10 กว่าเที่ยวต่อปี ถึง ค.ศ. 2003 มีเรือสินค้าแล่นอยู่ประมาณ 3,000 เที่ยว ปริมาณสินค้าที่บรรทุกเพิ่มขึ้นจากประมาณ 400 ตันโดยเฉลี่ยในต้นทศวรรษที่ 1990 เป็น 150,000-200,000 ตัน ในปี 2002[92] สินค้าจากจีนที่ล่องมาทางน้ำล้านช้าง-แม่โขง ส่วนใหญ่ได้แก่ แอปเปิล สาลี่ หอม กระเทียม เห็ดหอมแห้ง เครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์ เป็นต้น

กรณีการสร้างเขื่อน ปัจจุบันจีนได้สร้างเขื่อนบนแม่น้ำโขงเสร็จไปแล้ว 2 เขื่อน คือ เขื่อนม่านวานและเขื่อนต้าเฉาซาน และเขื่อนที่สามกำลังอยู่ในระหว่างการก่อสร้างอยู่คือเขื่อนเชียงรุ่งหรือเขื่อนจิ่งหง ที่จริงแล้วจีนมีโครงการสร้างเขื่อนบนแม่น้ำโขงทั้งหมด 14 โครงการ ซึ่งเขื่อนทั้ง 14 เขื่อนนี้จะสามารถผลิตพลังงานไฟฟ้าได้ทั้งหมด (หากสร้างเสร็จ) ประมาณเท่ากับ 22,740 เมกะวัตต์ ที่สำคัญก็คือ ในปัจจุบันจีนกำลังสร้างเขื่อนซานเสีย (Three Gorges Dam) หรือที่เรียกว่า เขื่อนสามผา ขณะนี้ได้เปิดใช้บางส่วนแล้ว เป็นเขื่อนที่สร้างขวางแม่น้ำแยงซีเกียง จีนมีความภาคภูมิใจมากว่าเป็นเขื่อนที่ใหญ่ที่สุดในโลก แล้วก็สามารถผลิตไฟฟ้าได้ 18,200 เมกะวัตต์ เขื่อนเดียวสามารถผลิตได้หมื่นแปด แต่ 14 เขื่อนสามารถผลิตได้สองหมื่นสอง หมายความว่าเขื่อนบนแม่น้ำโขงเฉพาะที่จีนผลิตไฟฟ้าพลังน้ำและขวางแม่น้ำโขงนี้ สามารถผลิตไฟฟ้าได้สูงกว่าเขื่อนซานเสียถึง 4,540 เมกะวัตต์[93] ทั้งนี้โดยยังไม่รวมเขื่อนที่อยู่บนแม่น้ำสาขาของแม่น้ำโขงอีกจำนวนมาก จากการที่จีนเป็นประเทศหนึ่งที่ผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังงานน้ำ เฉพาะ

---

[91] สุนันทา เจริญปัญญายิ่ง, ท่าเรือบนริมฝั่งโขงในการขนส่งสินค้า (เอกสารวิจัยของสถาบันการขนส่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), น. 47-48

[92] Sayan, “Fast boat from China”, The Nation. March 29, 2004. 8A และ เว็บไซต์ของ Yunnan Provincial Communications Bureau, February 2003.

[93] ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, แม่น้ำโขง-สาละวิน: ผู้คน ผืนน้ำ และสุวรรณภูมิของอุษาคเนย์, น. 54.

ในแม่น้ำโขงไฟฟ้าที่ผลิตได้จากการสร้างเขื่อนบนแม่น้ำโขง (หากสร้างเสร็จ) ประมาณเท่ากับ 22,740 เมกะวัตต์ ภายใต้เงื่อนไขของความสามารถในการผลิตดังกล่าว จึงมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูงที่จะเกิดความไม่สัมพันธ์กันระหว่างอุปสงค์และอุปทาน หากเงื่อนไขทางการตลาดยังคงมีเฉพาะไทยเป็นเป้าหมายหลักก็อาจกระทบต่อลาวด้วย เนื่องจากลาวมีความคาดหวังที่จะเป็นศูนย์กลางการผลิตกระแสไฟฟ้าพลังงานน้ำ นอกจากนั้นลาวก็ยังมีสิ่งที่ค่อนข้างอึดอัดกังวลใจเกี่ยวกับจีน ในกรณีการใช้น้ำในลำน้ำโขงของจีน เนื่องจากจีนค่อนข้างทำอะไรโดยไม่คำนึงถึงประเทศอื่น ๆ กรณีการสร้างเขื่อนบนแม่น้ำโขง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นผลกระทบโดยตรงต่อลาวและประเทศอื่น ๆ ที่ใช้น้ำโขงในตอนล่าง ในฤดูแล้งระดับน้ำโขงในลาวจะต่ำมากจนไม่สามารถเดินเรือได้ ลาวเองก็เคยยกเรื่องนี้มาเจรจากับจีนแต่ไม่ได้ผลทางปฏิบัติเกิดขึ้น จีนยังคงมีอิทธิพลต่อลุ่มน้ำโขงตอนบนอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นทางน้ำ หรือทางบก

ผลประโยชน์ของจีน

ในบรรดา 5 ประเทศในลุ่มแม่น้ำโขงกับมณฑลหยุนนานของจีน จีนเป็นประเทศที่มีศักยภาพสูงสุด ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ของจีนก็คือ ยกให้มณฑลหยุนนานของจีนเป็นด่านหน้า สำหรับพัฒนาอาณาบริเวณด้อยพัฒนาของจีนในภาคตะวันตกเฉียงใต้ ภาระอันนี้มีความหมายสำคัญในทางการเมือง เพราะจีนคอมมิวนิสต์มีนโยบายที่จะลดช่องว่างความมั่นคงของอาณาบริเวณชายฝั่งตะวันตก ซึ่งมีการลงทุนจากต่างประเทศมากและแถบตะวันตกของประเทศซึ่งการลงทุนต่างประเทศไปไม่ค่อยถึงการถ่ายเทสินค้าและทุนกับประเทศเพื่อนบ้านในอาณาบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของอาณาบริเวณดังกล่าว ผลประโยชน์พิเศษที่รัฐบาลจีนคาดหมายให้มณฑลหยุนนานช่วยส่งเสริมก็คือ การผลิตกระแสไฟฟ้าพลังน้ำเพื่อสนองความต้องการภายในและเพื่อการส่งออก

จีนได้แสดงความกระตือรือร้นในการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจทั้งหลายของประเทศในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง เอกสารทางการจีนย้ำอยู่เสมอว่าจีนสนับสนุนโครงการความร่วมมือใน “อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง” ซึ่งส่งเสริมโดยธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย[94] ผู้นำจีนระดับต่าง ๆ เข้าร่วมประชุมทุกครั้งที่มีการประชุมว่าด้วยความร่วมมือในการพัฒนา “อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง” ในการประชุมสุดยอดของผู้นำอาเซียนครั้งที่ 4, 5, 6 (1998, 1999, 2000) นายกรัฐมนตรี จูหรงจี ได้ประกาศจุดยืนว่าจะสนับสนุนความร่วมมือในการพัฒนา “อนุภูมิภาค

[94] Xinhua News Agency. January 26, 2004. in www.china.org.cn

แม่น้ำโขง" ในการประชุมสุดยอดผู้นำครั้งที่ 1 ของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงที่กรุงพนมเปญ เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2002 นายกรัฐมนตรี จูหรงจี ได้เสนอหลักการในการร่วมมือกัน 3 ประการคือ (1) ทุกเรื่องที่ทำร่วมกันควรยึดหลักการการปรึกษาหารือและได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน (common interest) (2) เน้นเรื่องปฏิบัติ (action oriented) และเกิดผลจริง (3) เน้นเรื่องสำคัญๆ และทำให้เกิดผลอย่างเป็นขั้นตอน[95]

สรุป

นโยบายด้านเศรษฐกิจของลาวต่อจีนนั้น ลาวได้ยึดมั่นในความร่วมมือรอบด้านกับจีน โดยยึดการทูตติดพันกับความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ นโยบายต่างประเทศของลาวต่อจีนนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกัน โดยลาวมีความต้องการการลงทุนจากจีน ความช่วยเหลือการก่อสร้างพื้นฐานโครงร่าง เทคโนโลยี สินค้าราคาถูกจากจีน รวมไปถึงบทเรียนต่าง ๆ เข้าในการพัฒนาประเทศ สำหรับจีนนั้นก็ต้องการวัตถุดิบธรรมชาติจากลาว และต้องการมีอิทธิพลในภูมิภาคนี้ ลาวได้ยึดถือเอาจีนเป็นแบบอย่างในการพัฒนาเศรษฐกิจของลาว จากผลของการดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจของลาวต่อจีนนั้นทำให้ลาวได้รับความร่วมมือ และความช่วยเหลือจากจีนเพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ ปี ไม่ว่าจะเป็นความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ การลงทุนที่เพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงความช่วยเหลือด้านทรัพยากรมนุษย์ ถึงแม้ว่าลาวจะได้รับความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ จากจีน แต่ลาวก็มีความกังวลอยู่บางในความร่วมมือดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสินค้าราคาถูกจากจีนที่หลังไหลเข้ามาเป็นจำนวนมาก ซึ่งสินค้าเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสินค้าที่ไม่ค่อยได้มาตรฐานเท่าที่ควร สินค้าเกษตรราคาถูกจากจีนซึ่งอาจกระทบถึงสินค้าเกษตรในลาว รวมไปถึงการลงทุนของจีนในลาว ซึ่งนักธุรกิจจีนไม่ค่อยให้ความสนใจในการรักษาสภาพแวดล้อมเช่นปัญหาน้ำเสียและอากาศเป็นพิษ นอกจากนี้ แรงงานจีนจำนวนมากที่หลังไหลเข้ามาในโครงการต่าง ๆ ก็จะก่อให้เกิดปัญหาด้านสังคมตามมา เช่น แรงงานไม่มีสีมือ ปัญหายาเสพติด โลกเอดส์ การเข้าเมืองผิดกฎหมาย ฯลฯ

---

[95] จากบทความของ prof. Zhu Zhenming. Further Promoting Development of the LancangMekong Subregional Economic Cooperation (unpublished paper)
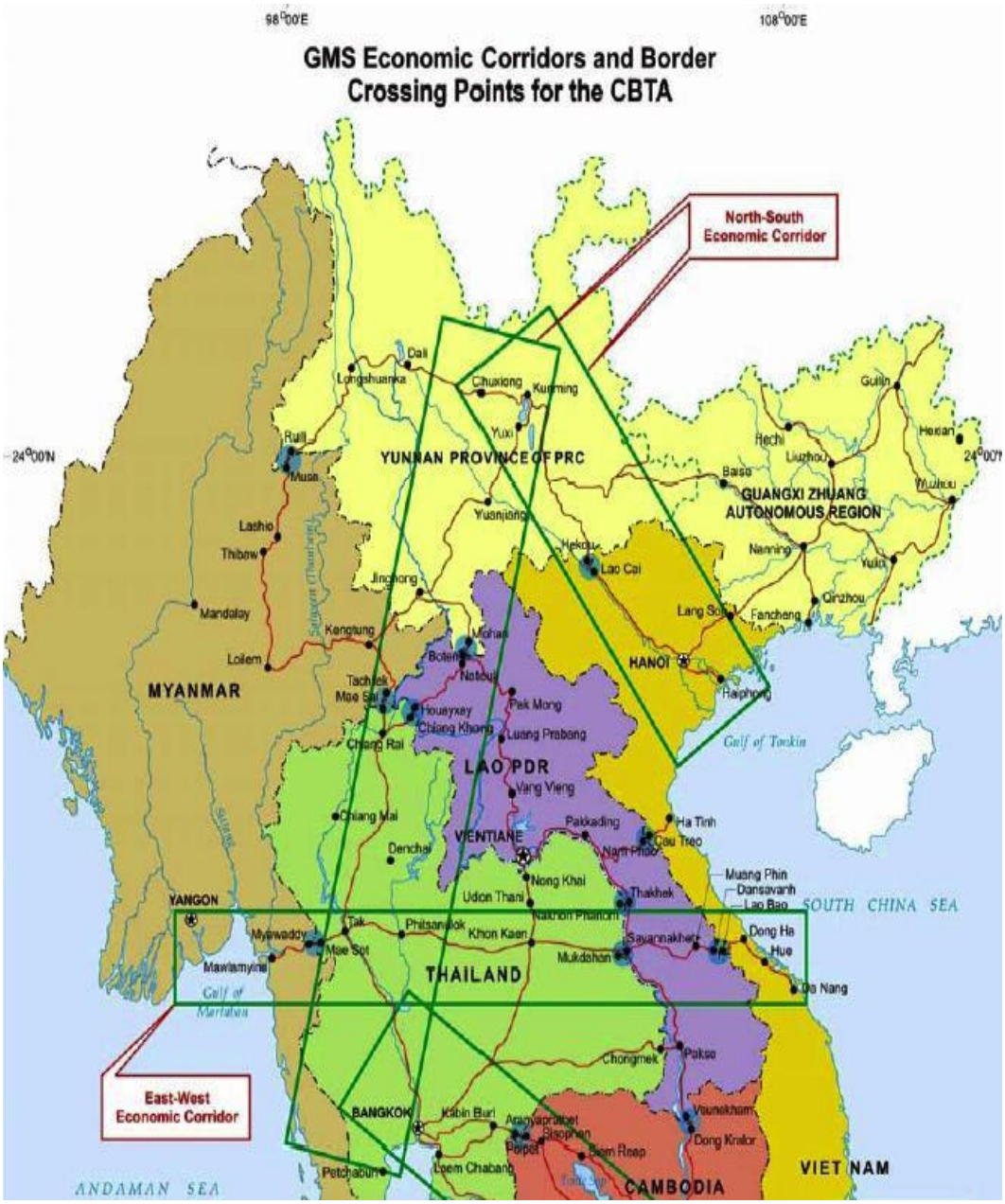
ภาพที่ 4.2
ความร่วมมือในกรอบ GMS